

С. В. КУЛЬБІДА

УКРАЇНСЬКА

МОВА

2
КЛАС

С. В. Кульбіда

УКРАЇНСЬКА МОВА

Підручник
для 2 класу спеціальних закладів
загальної середньої освіти (Н 90)

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України*

Київ
«Либідь»
2019

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ МОН України від 17.04.2019 р. № 515)

**Видано за рахунок державних коштів.
Продаж заборонено**

Умовні позначення:

— запам'ятай

— дізнайся значення слова

Кульбіда, С. В.

К90 Українська мова : підруч. для 2 кл. спец. закл. заг. середньої освіти (Н 90) / С. В. Кульбіда. — К. : Либідь, 2019. — 160 с. : іл.

ISBN 978-966-06-0793-4.

УДК 811.161.2*кл2(075.2.056.263)

Червоніє калина,
зеленіє ліщина,
степом котиться диво-луна.
Це моя Україна,
це моя Батьківщина,
що, як тато і мама, одна.

Анатолій Камінчук

БУКВИ ТА ЇХ НАПИСАННЯ

1

1 Що зображено? Продактилюй слово.

2 Розглянь слова.

ра́но
ра́нок

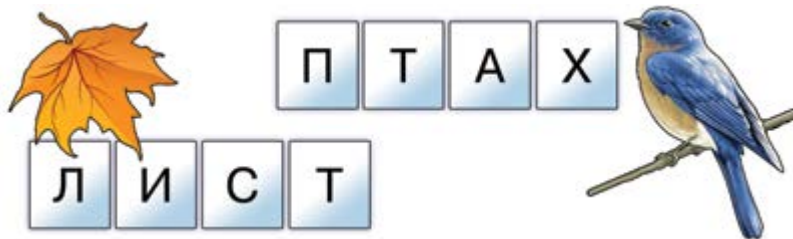
3 Що в них спільне? Назви спільні букви. Що відмінне? Назви.

Слово складається з букв.

2

1 Розглянь малюнки. Хто це? Покази. Що це? Покази.

2 Продактилюй слова. Назви букви в кожному слові.

3 Назви спільну букву в словах.

4

3

1 Запиши.

2 Підкресли однакову букву.

4

1 Розглянь жести. Що вони означають?

б́уква

сло́во

2 Доповни речення.

Сло́во складається з

Сло́во ... з букв.

5

Розглянь малюнки. Склади з букв слова. Запиши. Полічи букви.

Л И С

Л И С Т

Л И С Т Я

5

6

1 Порівняй слова.

лі́стя
ли́ст
ли́с

2 Прочитай мале слово. Скільки букв?

3 Прочитай велике слово. Полічи букви.

7

Розглянь малюнок. Що це? Назви слово. Скільки букв?

--	--	--	--

8

1 Розглянь малюнки.

Що це?

Хто це?

Це — ліс.

Це — лис.

2 Де ліс? Покажи малюнок. Покажи слово *ліс*. Назви питання.

3 Де лис? Покажи малюнок. Покажи слово *лис*. Назви питання.

9

1 Прочитай слова.

ліс лис

2 Покажи однакові букви. Покажи різні букви.

6

10

1 Розглянь малюнок. Прочитай слова. Покажи на малюнку.

ліс
лі́стя
де́рево
пта́х
ли́с

2 Які слова ти знаєш? Назви малі слова.

3 Напиши: мале слово; найбільше слово. Скільки букв?

ліс дерево

11

1 Що зображено на малюнках? Прочитай. Додай відсутні букви.

іс

іс

2 Назви однакові букви. Випиши різні букви.

**Букви ми пишемо, читаємо,
дактилюємо (показуємо).**

7

12

1 Розглянь малюнки. Хто зображений? Що зображено?

2 Назви всі букви.

3 З яких букв складається перше слово? Скільки букв?

4 Склади з букв друге слово. Скільки букв?

5 Які букви у двох словах — однакові чи різні?

6 Запиши каліграфічно за зразком.

13

1 Прочитай.

Дош кр́пає. Жук повзé.

2 Продактилюй. Випиши малі букви.

14

1 Розглянь малюнок. Покажи букву. Що зображено? Хто зображений? Продактилюй.

2 Прочитай слова.

черепáха
чáшка
часні́к

ча́йка
ча́йник
чо́боти

черв'я́к
чай
черпа́к

3 Доповни речення.

Усі слова ... з букви **ч**.

15

1 Прочитай слова й покажи малюнки. Поясни значення слів.

чáшка

ча́йка

часні́к

ча́йник

2 Покажи однакові букви. Покажи різні букви.

16

Вибери і встав першу букву в слова.

ай

áшка

айник

ш **ч** **щ**

17

1 Розглянь малюнки. Хто це? Що це?

2 Вибери і встав останню букву в слова.

журавéл

сіл

лос

я **л** **ь**

3 Продактилюй слова.

- 1 Добери схеми до слів.

Слово	Кількість букв
чай	<input type="text"/>
сіть	<input type="text"/>
ліс	<input type="text"/>
чайник	<input type="text"/>

- 2 Запиши за зразком.

Чай — 3 б.

- 1 Встав у слова пропущену букву с.

а́ни лі ні ова́ пе а́ло

- 2 Прочитай.

ДРУКОВАНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ АЛФАВІТ

Аа [а]	Іі [і]	Тт [те]
Бб [бе]	Її [йі]	Уу [у]
Вв [ве]	Йй [й]	Фф [еф]
Гг [ге]	Кк [ка]	Хх [ха]
Ґґ [ґе]	Лл [ел]	Цц [це]
Дд [де]	Мм [ем]	Чч [че]
Ее [е]	Нн [ен]	Шш [ша]
Єє [є]	Оо [о]	Щщ [ща]
Жж [же]	Пп [пе]	ь знак м'якшення
Зз [зе]	Рр [ер]	Юю [ю]
Ии [и]	Сс [ес]	Яя [я]

ПИСАНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ АЛФАВІТ

<i>Аа</i>	<i>Іі</i>	<i>Тт</i>
<i>Бб</i>	<i>Її</i>	<i>Уу</i>
<i>Вв</i>	<i>Йй</i>	<i>Фф</i>
<i>Гг</i>	<i>Кк</i>	<i>Хх</i>
<i>Ґґ</i>	<i>Лл</i>	<i>Цц</i>
<i>Дд</i>	<i>Мм</i>	<i>Чч</i>
<i>Ее</i>	<i>Нн</i>	<i>Шш</i>
<i>Єє</i>	<i>Оо</i>	<i>Щщ</i>
<i>Жж</i>	<i>Пп</i>	<i>ь</i>
<i>Зз</i>	<i>Рр</i>	<i>Юю</i>
<i>Ии</i>	<i>Сс</i>	<i>Яя</i>

- 1 Розглянь український алфавіт. Полічи букви.
2 Які букви ти знаєш? Назві. Як називаються ці букви?

- 1 Прочитай слова.
Ма́ма, бабу́ся, діду́сь, та́то, брат.

- 2 З яких букв складаються слова? Назві.

- 1 Розглянь букви.
А, к, м, б, К, у, *Б*, д, ф, х, *К*, а, Д, *б*, ц, *А*.
- 2 Розмісти букви у два стовпчики: друковані й писані.

23

1 Розглянь малюнок. Полічи букви. Назви.

2 Покажи друковані букви.

3 Покажи писані букви.

24

1 Де використовують друковані букви? Розглянь малюнки. Розкажи.

2 Яка твоя улюблена газета чи журнал? Назви.

3 Які ще дитячі газети й журнали ти знаєш?

25

Покажи пару букв: друкована й писана.

26

1 Розглянь написи на дверях. Розкажи, що за дверима.

2 Що тут написано? Які букви? Що там? Які букви?

3 Покажи туалет. Що зображено? Чому?

4 Подумай, чому на дверях є написи.

27

1 Розглянь уважно малюнки. Прочитай підписи.

ромашка

м'яч

кішка

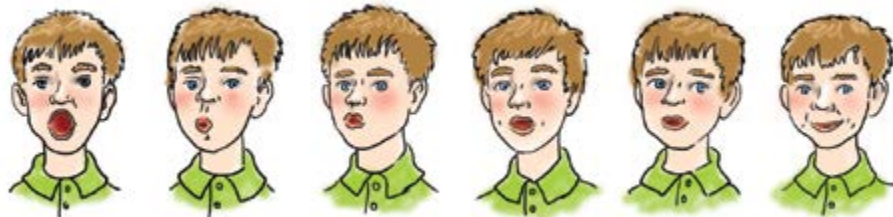
2 Який малюнок підписано неправильно? Як треба підписати?

3 Випиши слово на букву с. Напиши й надрукуй.

ЗВУКИ ТА ЇХ ВИМОВА

**Звуки ми вимовляємо й чуємо.
Голосні звуки: [a], [o], [y], [e], [и], [i].**

[a] [o] [y] [e] [и] [i]

28

Прочитай слова. Полічи букви. Назві голосні звуки.
черепáха чайка

29

Спиши слова. Полічи букви в кожному слові. Підкресли букви, що позначають голосні звуки.

чай чайник часнік чоботи черпáк

Зразок. Часник — 6 б.

30

1 Розглянь малюнки. Прочитай.

Тут — стіл.
Там — вікно́.

2 Покажи букви, що позначають голосні звуки.

31

- 1 Розглянь схему слова: - • - (червона крапка — це голосний звук).
- 2 Назви слова, що відповідають схемі.
Так, лінійка, рúчка, там, олівець, тут.
- 3 Випиши слова й намалюй схему.

32

1 Прочитай вірш.

Чому так вéсело мені?
Я зна́ю звúки голосні.
Їх рівно шість.
Я всі назвú:

А,
І,
Е,
О,
И,
У.

Ігор Січовик

2 Розглянь малюнок. Який голосний звук вимовляє хлопчик?

33

1 Розглянь малюнки. Прочитай підписи.

гном

голуб

віник

бараба́н

2 Спиши слова — на́зви малюнків. Підкресли букви, які позначають голосні звуки.

Назві голосний звук. Які буква й дактилема йому відповідають?

Голосний звук	Буква		Дактилема
	друкована	писана	
[a]	А а	<i>А а</i>	
[o]	О о	<i>О о</i>	
[y]	У у	<i>У у</i>	
[e]	Е е	<i>Е е</i>	
[и]	И и	<i>И и</i>	
[і]	І і	<i>І і</i>	

1 Згадай, хто це. Кожне слово має три букви.

[и]	[у]	[і]
	☐ у ☐	☐ і ☐
	☐ у ☐	

2 Зміни голосний [и], [і] на [у] і назви слова.

3 Запиши слова зі звуком [у].

1 Розглянь малюнок і жест.

2 Прочитай. Встав букви, що позначають голосні звуки.

В□д□, хл□пч□к, бризк□є, □з□р□, пл□вки, пірн□є.

Пірн^ає — стрибає у воду.

3 Випиши слова-дії. Підкресли букви, що позначають голосні звуки.

1 Прочитай речення.

На озері хлопчик пірнає і бризкає водою.

2 Назви голосні звуки.

3 Випиши підкреслені букви. Вони позначають приголосні звуки.

Приголосні звуки:

[б], [в], [г], [ґ], [д], [ж], [з],
[й], [к], [л], [м], [н], [п],
[р], [с], [т], [ф], [х], [ц], [ч],
[ш], [шч], [дз], [дж].

Подивись на алфавіт на сторінці 10. Покажи тільки ті букви, які позначають приголосні звуки.

39

- 1 Розглянь малюнок. Що зображено?

[шч]
зубна щітка

- 2 Назви виділену букву. Пригадай: буква **щ** позначає два приголосні звуки: [ш] і [ч]. Запиши слово. Підкресли букву **щ**.

Приголосний твердий — [-]

[л а к]

[- • -]

Приголосний м'який — [=]

[л' і с]

[= • -]

40

Розглянь слова і схеми. Перевір відповідність.

зірка [- • -] [- •]
 казка [= • -] [- •]

41

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай скоромовку.

Марі́на їла мали́ну.

- 2 Назви приголосні звуки.

- 3 Випиши слова за схемою [- •] [- •] [- •] .

42

- 1 Прочитай слова.

сон
віник
сир
ра́нок
ша́пка

га́нок
па́пка
сом
мир
віно́к

- 2 Знайди пари слів, що різняться одним приголосним. Запиши за зразком.

Зразок. Сон — сом.

43

- 1 Назви слова. Розглянь схеми. Які звуки позначено червоною крапкою? Доповни звукові схеми.

оса́

[• •]

о́ко

[• •]

- 2 Запиши слова й намалюй схеми. Назви приголосні звуки.

44

- 1 Розглянь жести. Прочитай слова.

вірш

зміст

- 2 Добери до кожного слова звукову схему. Назви м'який приголосний.

[- = • - -]

[= • - -]

45

- 1 Прочитай віршик. Розглянь малюнок.

Ходить **кво́чка**
 ко́ло **кіло́чка**.
 Во́дить діток
 ко́ло квіток.

Ко́ло — біля.
 Кіло́чка — стовпчика.

- 2 Про що віршик? Покажи квочку. Покажи кілочок. Де на ма-
люнку дітки? Де квітки?
- 3 З виділених слів випиши букви, що позначають приголосні
звуки. Назви м'який приголосний.

46

- 1 Розглянь жести. Прочитай слова.

хóдить

кóло кілóчка

- 2 Запиши слова-дії з віршика з вправи 45 за зразком. Познач у
схемах тверді й м'які приголосні звуки.

Зразок. *Ходить* — [хóдит']

-	·	-
---	---	---

 =

-	·	=
---	---	---

.

Знак м'якшення (ь) — це не звук.

Це — буква:

спить

[спит']

-	-	·	=
---	---	---	---

47

- 1 Хто зображений? Що зображено? Що написано?

ЛИС

-	·	-
---	---	---

ЛОСЬ

-	·	=
---	---	---

- 2 Назви слово. Скільки голосних? Як позначено приголосний
звук?

48

Випиши у два рядки слова з твердим приголосним і м'яким
приголосним.

[л']іс [д]éре[в]о [х]áта [к']імнáта [п']ідпис

49

- 1 Розглянь малюнок. Хто зображений? Де ведмідь? Де олень?
Де пінгвін?

- 2 Добери до схеми слово. Запиши за зразком.

-	·	-	=	·	=
---	---	---	---	---	---

·	-	·	=
---	---	---	---

=	·	-	-	=	·	-
---	---	---	---	---	---	---

Зразок. *Ведмідь*

-	·	-
---	---	---

 =

=	·	=
---	---	---

.

50

Доповни речення.

· — ... звук; - — ... приголосний звук; = — ... при-
голосний звук.

Довідка: голосний, твердий, м'який.

51

1 Розглянь малюнки. Прочитай слова.

булька

булка

бурулька

2 Назви слова зі звуком [л'].

52

1 Прочитай. Що це?

1. [бу́лка] 2. [бу́л'ка] 3. [ку́л'ка]

2 Запиши слова.

53

1 Прочитай слова. Розглянь схеми. Які звуки в них відсутні?

мо́рква

оги́рок

•о•••а

о.і.о.

2 Запиши слова й намалюй схеми. Назви приголосні звуки.

54

1 Що зображено? Назви перший звук.

емля́

ірка

уб

ерно́

2 Запиши слова. Підкресли перший звук (= або -).

55

1 Назви останній звук у слові.

син

синь

лан

лань

2 Продактилєю слова з останнім твердим приголосним звуком.

56

1 Розглянь малюнки. Назви квіти.

-	•	-	•	-	-	•
			а			а

-	•	=	-	•
	а			а

2 Намалюй звукові схеми. Доповни слова потрібними буквами. Назви приголосні звуки.

ПОДІЛ СЛОВА НА СКЛАДИ

57

1 Уважно прочитай. Відплескай у долоні.

лі-то зи-ма́

2 З'єднай і запиши слова. Підкресли букви, що позначають голосні звуки.

Слово має два голосні звуки: *літо*.

Слово має дві частини: *лі-то*.

58

1 Розглянь малюнок і жести. Назви слова-дії.

Що робити?

ходіти

водіти

2 Поділи слова на частини й запиши за зразком.

Хо-ди-ти

3 Назви першу частину. Назви другу частину. Назви останню частину.

Частина слова — це склад.

59

1 Розглянь малюнки й прочитай склади. Назви слова.

га

со

че

ва

лі

2 Назви частину слова. Який це склад?

60

1 З'єднай частини-пазли й утвори слова.

шу

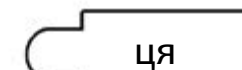
шиш

ко

виш

ки

гру

ця

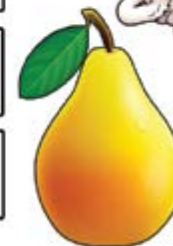
ня

ка

ша

ба

шик

2 Скільки складів має кожне слово?

3 Запиши слова по складах.

61

Розглянь слова. Назви ціле слово. Назви слово, записане по складах.

шішка

ко-шик

гру-ша

груша

шуба

шіш-ка

шуба

кошик

62

1 Прочитай слова.

Ма́ма, та́то, вікно́.

Ма́ліна, ка́ліна, мо́локо́.

2 Поділи слова на склади, відплескай у долоні. (Плескаємо на голосний звук. Скільки разів плеснули в долоні, стільки складів у слові.)

Зразок. Ма-ма.

3 Запиши слова по складах. Полічи склади в кожному слові.

63

1 Прочитай.

Водіти, вода́, во, воро́на, да.

2 Запиши склади й слова у два стовпчики.

Склад	Слово
...	...

64

1 Назви слово. Покажи жест. Поділи слово на склади.

2 Запиши слова по складах.

65

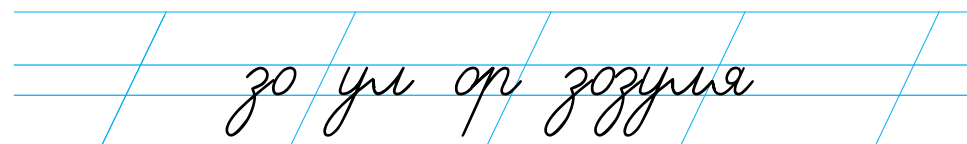
1 Розглянь малюнок. Діти не можуть з'єднати склади у слова. Допоможи їм.

2 Скільки слів ти склав? Запиши.

66

1 Прочитай. Покажи слово.

2 Випиши слово. Поділи його на склади. Скільки складів?

3 Покажи кожен склад.

67

1 Розглянь склади. Чи можна утворити слово? Як?

2 Назви слова й кількість складів у кожному з них.

68

1 Прочитай слова.

Хата, кукурúдза, малюнок, тарілка.

2 Визнач кількість складів за зразком.

Зразок. Хата — 2 склади.

69

1 Прочитай слова. Розглянь малюнки і схеми. Що відображено в схемах? Добери схеми до слів.

метéлик

МОЛОТÓК

мíло

молокó

мухомóр

2 Назві слова з трьома складами.

70

Продовж речення.

На уроці я навчився ...

Я вже знаю ...

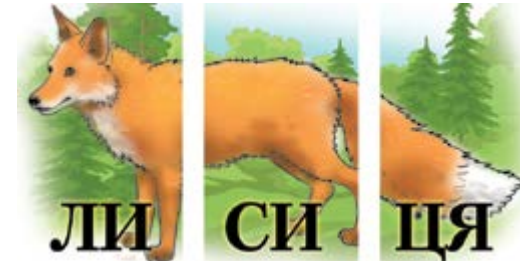
Я тепер умію ...

28

ПЕРЕНОС СЛІВ ІЗ РЯДКА В РЯДОК

71

1 Розглянь малюнок. Хто це? Як записано слово?

2 Запиши слово по складах.

**Слово переносимо з рядка в рядок
по складах:**

ли-сиця, лиси-ця.

72

1 Прочитай слова.

ка́ша коса́ Марі́на

2 Поділи слова для переносу.

73

Розглянь, як записано слова. Спиши за зразком.

Ма-лина. Мам-на.

Май-ка.

29

74

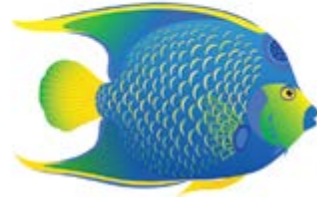
- 1 Розглянь малюнки. Прочитай слова.

коробка

квіти

рибка

- 2 Поділи слова для перенесення.

При переносі слова
одну букву не залишаємо в рядку
й не переносимо:

око ~~о-ко~~ ~~ок-о~~

Рая ~~Ра-я~~

75

- Поділи слова для переносу.

яма Іра яліна ясен

76

- 1 Прочитай речення.
У Маріни багато **руч-ок**.
У Сашка́ ма́ло **о-лів-ців**.
- 2 Перевір правильність поділу виділених слів для переносу.
- 3 Запиши правильно.

77

- 1 Прочитай.
Ліпа, орёл, море, ур́ок, вода́, їжа́к.
- 2 Випиши слова, які не можна ділити для переносу.

78

- 1 Прочитай речення.
Помідо́р — о́воч.
Огіро́к — о́воч.
Капу́ста — о́воч.
Помідо́р, **огіро́к**, капу́ста — **о́вочі**.
- 2 Випиши виділені слова й поділи для переносу.

Дз і дж при переносі не розриваємо:
кукуру-**дза**, хо-**джу**.

79

- 1 Розглянь малюнки. Прочитай речення.

Я сиджу́ на стільці́.

Я саджу́ дере́во.

- 2 Випиши слова-дії. Поділи для переносу.

80

- 1 Розглянь малюнки. Назви́ фрукти.

- 2 Прочитай слова.
Я́блу-ко, бан-а́н, гру́-ша, анан-а́с, апель-сі́н, ли-мо́н.
- 3 Покажи слова, які перенесено неправильно.

СЛОВА-НАЗВИ (ІМЕННИКИ)

81

- 1 Розглянь малюнок. Хто це? Покажи на малюнку. Назви слово. Покажи слово.

Хто це?

Малюк

Що це?

піраміда
машіна
м'яч
кубики

Іграшки

- 2 Що це? Покажи. Назви предмети одним словом.

Малюк — малá дитіна.

Слова-назви
відповідають на питання:

<i>хто?</i>	<i>що?</i>
<i>малюк</i>	<i>м'яч</i>

82

- 1 Прочитай.
Малюк грається. Тут є машіна, м'яч, піраміда, кубики.
Це **іграшки**.
- 2 Випиши виділені слова. Постав питання.
Зразок. *Малюк* — *хто?*

83

- 1 Розглянь малюнок. Розкажи, хто це. Покажи на малюнку. Назви слово. Покажи слово.

Хто це?

Малюк

Що це?

зайчик
машіна
м'яч
ведмедик
Іграшки

- 2 Що це? Покажи. Назви.

84

Прочитай.

Малюк має іграшки. Зайчик, машіна, м'яч, ведмедик — іграшки.

85

- 1 Доповни речення.
Малюк — це малá **Малюк** має
Довідка: іграшки, дитіна.
- 2 Виділене слово поділи на склади.

86

- 1 Пригадай свої іграшки.

Що в тебе є?

- Піраміда є?
- М'яч є?
- Кубики є?
- Машіна є?

Відповідь

Так, є.
Ні, немає.
...
...

- 2 Доповни речення.
У мене є іграшки: м'яч, ... , ... ,

87

- Прочитай. Чого немає? Назви.
Куби, машина, ведмідь, зайчик, дитина.
- Спиши. Встав потрібну букву.

88

- Розглянь малюнок. Покажи знайомі іграшки. Назви слова.

Де?

У кімнаті

Що це?

велосипед

дзига

Іграшки

- Покажи велосипед. Де дзига?

89

Розкажи.

- У тебе є велосипед? — У мене
- У тебе є дзига? — У мене
- Що в тебе є? — У мене є ... , ... ,

90

Розглянь малюнки. Що в кого є? Назви.

У хлопчика

У дівчинки

91

Розглянь малюнки. Склади словосполучення.

... літака

... машини

92

- Прочитай загадку. Відгадай.
Гуде, а не літак.
Крутиться, а не колесо.
- Випиши виділені слова.

93

- Розглянь малюнок. Розкажи, хто це.

? Хто це? ?

Це — ма́ма. ? Це — та́то.

- Склади речення. Запиши. Постав у словах наголоси.

Хто це? — . ? — Це — ма́ма. ? — Це — та́то.

- Подумай, малюк — хлопчик чи дівчинка.

Кожна людина має ім'я, прізвище.

94

Прочитай.

Тáто Деніс. Мáма О́ля. Малю́к Іва́сь.
Тáто, ма́ма, малю́к — сім'я́ Вели́чко.

Це — сім'я́ Вели́чко.

95

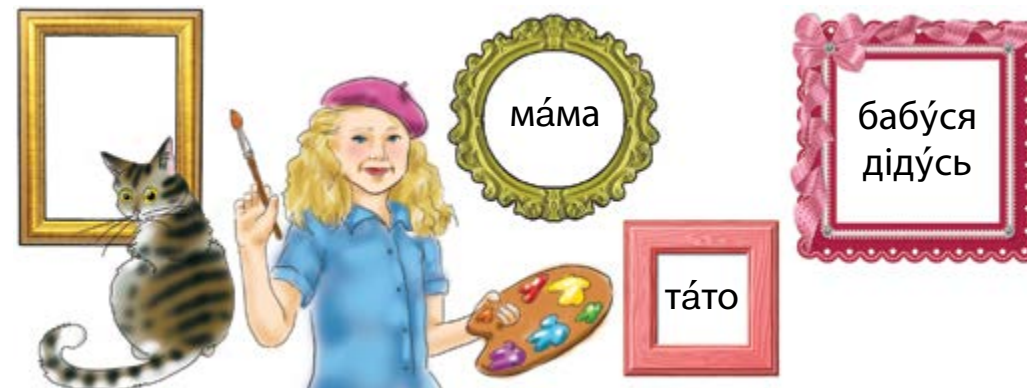
Розкажи про свою сім'ю за планом.

План

1. Ти хто?	Я — ... (хлопчик, дівчинка).
2. Назви своє ім'я.	Моє ім'я —
3. Назви своє прізвище.	Моє ... —
4. Яка твоя сім'я?	Моя сім'я ... (велика, мала).
5. Хто є в сім'ї?	У сім'ї є ... (тата, мама, брат, сестра).
6. Як звати твого тата?	Мого тата звати
7. Як звати твою маму?	Мою маму

96

Розглянь малюнок «Дівчинка малює сім'ю». Розкажи, кого хоче намалювати дівчинка.

97

1 Розглянь малюнок. Прочитай.

Це — моя́ сім'я́:
та́то, ма́ма, я,
ста́рша сестра́,
ме́нший брат,
бабу́ся і діду́сь.

- 2 Про що йдеться? Хто є в сім'ї? Назви.
- 3 Хто розповідає про сім'ю? Покажи. Назви.
- 4 Скільки дітей у сім'ї? Назви.
- 5 Випиши слова, що відповідають на питання хто?

98

1 Продовж речення. Перекажи.

У мене є: тато, ... , ... , ... , ... , ... ,

2 Запиши речення.

99

Розглянь таблицю членів родини. Подумай, ким хлопчик є для тата й мами; дідуся й бабусі; брата й сестри.

?			?
?			?
?			?

Довідка: син, онук, брат.

100

1 Розглянь малюнок. Прочитай.

Мене звати Костик.

У мене є **дідусь**. Це мамин **тато**.

Я гарний **онук**. Завжди слухаюся дідуся Миколу.

2 Дай відповіді на запитання.

- Хто розповідає? Назви ім'я.
- Про що розповідає хлопчик? Про кого розповідає?
- Назви ім'я дідуся.
- Хто дідусь для мами?
- Хто ти для дідуся?

3 Впиши виділені слова. Постав наголоси.

101

1 Розглянь малюнок. Розкажи, хто це. Користуйся планом.

сім'я
тато
син
дочка
брат
сестра

План

1. Хто це разом?
2. Хто розповідає і обіймає?
3. Хто сидить на руках?
4. Хто стоїть поруч?

2 Назви малюнок.

102

1 Розглянь малюнок. Покажи, хто син. Покажи, хто дочка.

2 Закінчи речення.

Хлопчик — це син.

Дівчинка — це

Хлопчик — це брат.

Дівчинка — це

103

1 Розглянь малюнок. Прочитай вірш.

Це мак.

Це кіт.

Це **м'яч**.

Це сік.

Це бант.

Це я.

Це мама моя.

2 Покажи мак. Назви слово. Постав питання. Покажи маму. Постав питання. Назви слова, які відповідають на питання *що?*

104

- 1 Назви слова, що відповідають на питання *хто*? Користуйся віршем із вправи 103. Впиши слова у два стовпчики.

Що?	Хто?
...	...

- 2 У виділеному слові назви букви.

105

- 1 Розглянь малюнок. Хто зображений? Назви слова.

дівчинка
жабки

річка
м'яч
берег

- 2 Що зображено? Назви слова.
3 Тут хто? Тут що? Там хто? Там що?
4 Заповни в зошиті таблицю. Запиши слова-назви.

Де?	Хто?	Що?
тут — на березі
там — у річці

106

- 1 Прочитай віршик. Що пропущено? Назви слово.

На березі Т́аня пла́че,
бо штовхну́ла в річку
Ті́хо, Та́ню, ти не плач,
не пото́не в річці

- 2 Про що віршик? Назви ім'я дівчинки. Який настрій у неї? Чому?
3 Що штовхнула Таня? Куди штовхнула? Чи варто плакати дівчинці? Чому?

107

- 1 Прочитай. Чому слова записано парами?

м'яч — м'ячі дідусь — діду́сі
гість — го́сті бабу́ся — бабу́сі
гості́нець — гості́нці кала́ч — калачі́

- 2 Назви один предмет. Назви багато предметів.
3 Назви одну людину. Назви багато людей.
4 Заповни в зошиті таблицю.

Що?		Хто?	
Один	Багато	Один (одна)	Багато
м'яч	...	гість	...

Гі́сть — той, кого запрошено в дім.
Гості́нець — подарунок.

108

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай вірш. Що пропущено у виділених словах?

Сьогóдні бабу́с
при́хала в го́ст
Привезла́ ону́кам —
Марі́нці й Софі́йці —
рі́зні гості́нц
варе́ники з сіром,
су́шені ви́шн
сма́чні кала́ч
і вели́кі м'яч .

- 2 Доповни виділені слова.
3 Впиши їх у таблицю.

Що?		Хто?	
Один (одна)	Багато	Один (одна)	Багато
...

109

- 1 Прочитай речення. Встав слово-на́зву. Спиши.

Сього́дні (хто?) ... приї́хала в го́сті.

- 2 Підкресли слово, що відповідає жесту.

110

- 1 Прочитай. Встав у кожне речення слово-ім'я з довідки.

Мене́ зва́ти Я люблю́ їсти ва́ренки з си́ром. Діду́сь ... любить борщ. Та́то ... любить карто́плю і сала́т. Ма́ма ... любить пи́ріг.

Довідка: Дени́с, Ю́рій, Мико́ла, Марі́я.

- 2 Прочитай кожне речення.
3 Випиши ім'я і слово, з яким воно пов'язане.

Зразок. Я Дени́с.

111

- 1 Розглянь малюнок. Хто зображений? Що їдять хлопчики?
2 Послухай вірш.

Ма́ма ра́но устава́ла,
на сніда́нок готува́ла
із ви́шнями ва́ренки...
В мене́ дру́зів ба́гато,
всі захо́дьте у ха́ту:
і Рома́н та Іва́н,
і Гришко́, і Мишко́,
і Плато́н та Анто́н,
і Юра́сь, і Тара́с!
До восьми́ я рахува́в,
по ва́реннику дава́в.

Варвара Гринько

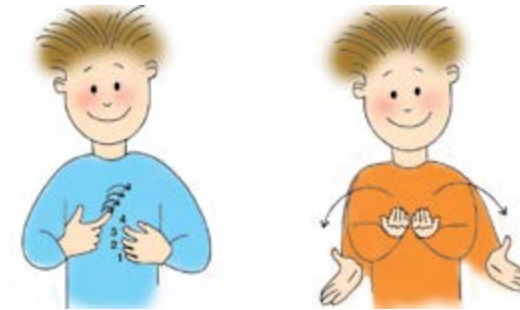
- 3 Хто розповідає про друзів? Назви слова, написані з великої букви. Поясни, чому їх так написано.

**Ім'я, прізвище
завжди пишуться з великої букви:
Іван, Наталка, Костенко.**

112

- 1 Прочитай і випиши останнє речення вірша з вправи 111.
2 Підкресли слова, що відповідають жестам.

113

- 1 Прочитай слова. Утвори пару «один — багато». Запиши.

Друг, **товариш**, вірш.

Друг — друзі.

- 2 Назви кількість букв і звуків у виділеному слові.

114

Розкажи про своїх друзів. Користуйся планом.

План

1. Як тебе звати?
2. У тебе є друг (друзі)?
3. Як його (їх) звати?
4. Коли твої друзі приходять у гості?
5. Чим ти пригощаєш друзів?
6. Ти любиш, коли до тебе приходять друзі?

115

Назві ім'я та прізвище: тата; бабуся; дідуся; друга; сусіда по парті.

Ім'я та прізвище тата —
Тригорій Демченко.

116

1 Розглянь малюнок «Вихідний день».

Ірина
Костик
Роман
Оля
Сашко
Ковальчук
Бім

сім'я
тата
мама
син
дочка
малюк
песик
кульки

2 Послухай розповідь учителя.

Сьогодні — вихідний день.

Сім'я Ковальчуків вийшла на прогулянку з песиком. Мама Ірина і тато Роман ведуть малюка Сашка. Дочка Оля і син Костик ідуть поряд. Хлопчик тримає кульки. Песик Бім біжить попереду. Радісний день.

3 Хто вийшов на прогулянку? Покажи. Назви одним словом. Назви різними словами.

4 Назви ім'я тата, мами, сина, дочки, малюка. Що означає слово Ковальчуки?

117

1 Прочитай слова. Спиши. Встав пропущену велику чи малу букву.

оман, овальчук, алюк, рина, обстик, ля,
ім, лопчик, ашко.

2 Чому вставив велику букву?

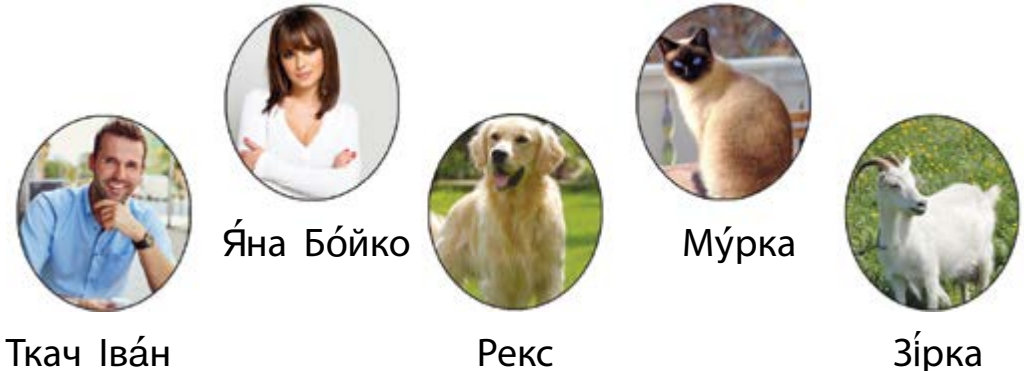
3 Підкресли слова з малої букви.

Клички тварин пишуться з великої букви:
собака **Р**екс, коза **З**ірка.

118

1 Розглянь малюнки.

Ткач Іван

Рекс

Зірка

2 Заповни в зошиті таблицю.

Хто?	Прізвище	Ім'я	Кличка
Чоловік	Ткач	Іван	—
Жінка	—
Собака	—	—	Рекс
Кішка	—	—	...
Коза	—	—	...

3 У яких словах пишемо велику букву? Чому? Зроби висновок.

119

- 1 Прочитай. Що це? Назви спочатку імена дівчаток, а потім — імена хлопчиків. Зверни увагу на наголоси.

Тарас, Людмила, Юрчик, **Олесь**, Марійка, Борис, Світланка, Неля, Ліда, Віктор, Олэг.

- 2 У виділеному слові назви звуки і букви.

120

- 1 Розглянь малюнок. Що зображено? Хто на малюнку? Покажи тата. Покажи маму. Покажи дітей. Покажи котика й песика.

ім'я
кличка

- 2 Прочитай текст «Вихідний день». Що пропущено? Назви.
У суботу готує тато. Він готує смачний обід. Ми — ... і ... — йому допомагаємо.
Тато ... розкачує тісто. Ми ліпимо вареники. У гості прийдуть дідусь ... і бабуся
Мама ... вішає картину.
Котик ... і песик ... граються.
- 3 Придумай імена для тата, мами, дітей, дідуся, бабусі. Дай клички котику й песику.

121

- 1 Склади розповідь про своє місто (село) за планом.

План

1. Де ти живеш?		• Я живу в місті (селі)
2. Де знаходиться твоє місто (село)?		• Це ... область.

3. Як зветься твоя вулиця?		• Моя вулиця зветься
4. Яка річка (озеро) є у твоєму місті (селі)?		• У моєму ... є

- 2 Відповіді запиши. Зверни увагу на велику букву в словах.

122

- 1 Прочитай розповідь.

Розповідь Кирила

Я живу в Житомирі. Моя вулиця зветься Київська. У моєму місті є річка Тетерів. Вона дуже гарна. Улітку я люблю там відпочивати разом із батьками.

- 2 Постав запитання за зразком.

Зразок. Де ти живеш?

- 3 Хто розповідає? Назви ім'я хлопчика.

123

- 1 Розглянь малюнок. Розкажи.

Надія
Руслан
Оленка
пензлики
фарби
картина
квітка
машинка

- 2 Запиши.

Хто це? | _____, _____, _____ .

Що це? | _____, _____, _____, _____, _____ .

СЛОВА-ДІЇ (ДІЄСЛОВА)

124

1 Розглянь малюнки. Хто зображений? Що робить? Назви.

пока́зує

2 Склади речення за питаннями: хто? що робить? що?

3 Запиши. Підкресли слова-дії двома лініями.

125

1 Назви жести словами. Запиши слова-дії.

хло́пчик
їсть
п'є

2 Доповни речення.

Хло́пчик Хло́пчик

Слова-дії відповідають на питання:
що робить? що робити?
малює малювати

126

Розглянь малюнки. Хто зображений? Що робить?

їсть
гризе́
году́є
пта́шка
пташеня́

127

1 Розглянь малюнки. Хто зображений? Що робить?

2 Покажи, де кошеня лежить. Де кошеня стоїть? Де кошеня сидить? Де кошеня вмивається? Де кошеня спить?

3 Запиши питання і слова-дії.

Зразок. Що робить? — лежить.

128

1 Розглянь малюнок. Назви героїв мультфільму.

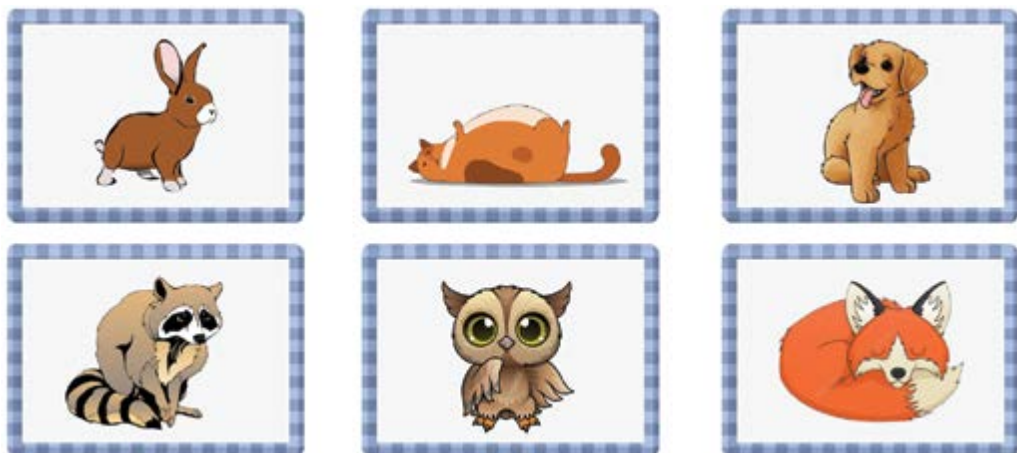

2 Доповни словом-дією.

Ворона Кіт Папу́га

3 Постав питання до слова-дії.

1 Розглянь картини. Хто зображений? Назви.

2 Доповни в зошиті таблицю. Розкажи, хто що робить.

Що робить?		
Сидить	Стоїть	Лежить
песик	заєць	кіт
...

1 Розглянь малюнок. Прочитай вірш.

На сосні ... сова,
під сосною ... лисеня.
Лисеня ... у сові:
— Розуму мені навчи!

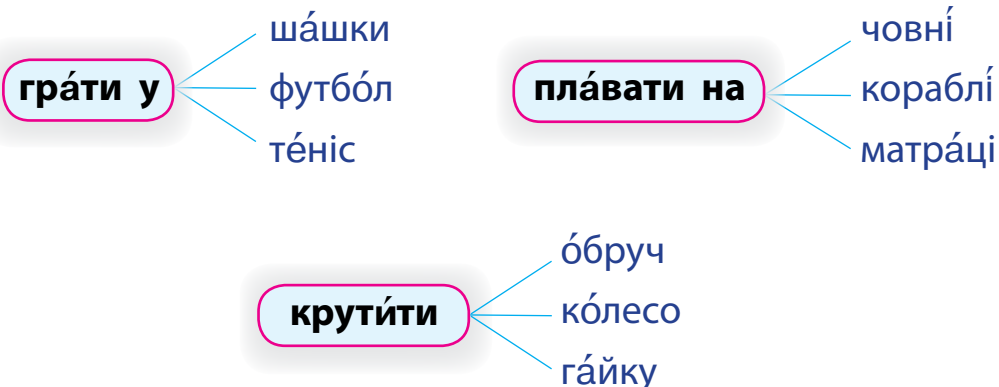
2 Що пропущено у вірші? Які слова-дії?

3 Подумай і встав слова-дії. Зверни увагу на лисеня.

Довідка: стоїть, сидить, прісить.

4 Запиши вірш. Виразно прочитай.

1 Розглянь схеми.

2 Утвори словосполучення. Запиши.

Зразок. Грати у шашки.

1 Розглянь малюнок «Я можу все робити». Хто зображений?

грати у ...

їздити на ...

плавати

крутіти

стрибати

бігати

світити

2 Продовж речення словами-діями з питанням *що робити?*

Хлопчик: Я можу (що робити?) ... , ... ,

Дівчинка: Я можу (що робити?) ... , ... ,

Сонечко: Я можу (що робити?) ... , ... ,

3 Запиши одне речення.

133

- 1 Розглянь малюнок «**Вода потрібна всім**». Для чого потрібна вода?

м'іти

пра́ти

поливáти

м'ітися

готувáти

п'іти

- 2 Відповідай і використовуй слова-дії.

134

- 1 Розглянь малюнки «**Жаб'яча сім'я**». Хто зображений? Що робить кожна жабка?

- 2 Продовж речення. Користуйся довідкою.

Жабка-ма́ма ... обі́д. Жабка-дівчинка ... на скака́лці.
Жабка-хло́пчик ... мух. Жабка-та́то ... газе́ту.

Довідка: готу́є, стриба́є, лови́ть, чита́є.

- 3 Два речення запиши.

52

135

- 1 Розглянь малюнки. Хто зображений? Що робить?
2 Поєднай слово-назву і слово-дію.

метéлик
ко́ник
гу́сінь

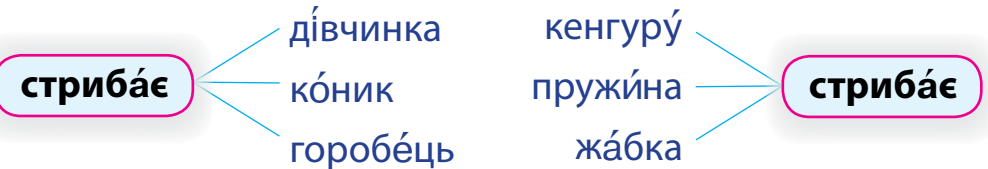
пóвзає
літа́є
стриба́є

- 3 Запиши речення.
4 Виділене слово поділи на склади.

136

- 1 Прочитай.

- 2 Запиши речення. Підкресли слова-дії.

137

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай загадку. Встав потрібне слово-дію.

З трави́ на стебли́ну,
з квітки на стежи́ну
... пружина́ —
зелена́ спи́на.

- 2 Покажи: траву, стеблину, квітку. Відгадай.
3 Чому коника порівнюють із пружиною?

138

- 1 Покажи слова-дії і слова-на́зви.

Зо́я сиди́ть на дива́ні. Наза́р сиди́ть на сти́льці. То́ня сиди́ть в кри́слі.

Андрі́й сида́є. Андрі́й вста́є.
Андрі́й присида́є. Андрі́й вста́є.

- 2 Постав питання до слів-дій.

53

139

1 Прочитай слова-дії і розглянь малюнки.

стоїть	п'є	усміхається
сидить	їсть	
присідає		

2 Покажи, яким малюнкам відповідають слова-дії.

140

1 Побудуй речення за питаннями *хто? що робить?* Користуйся малюнками з вправи 139.

2 Речення запиши.

141

1 Розглянь малюнок. Хто зображений? Покажи. Назви. Що зображено? Покажи.

2 Добери до словосполучень слова-назви і склади речення.
 ... летить над машиною; ... мчить на машині; ... ховається за хмару, ... сидить за кермом.

3 Випиши слова-дії.

142

1 Розглянь малюнки. Хто зображений? Що робить?

іде (йде)

їде

2 Доповни речення. Запиши.

Хлопчик Машина Чоловік у машині

3 Над словом-дією напиши питання.

що робить?

Зразок. Хлопчик іде.

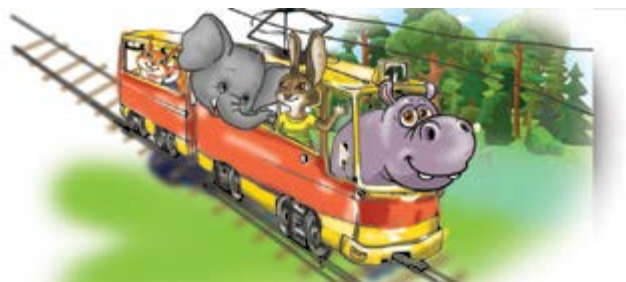
143

1 Розглянь малюнки й схеми речень. Вибери слово-дію: *іде* чи *їде*. Поясни.

Хто? Що?	Що робить?
	└── <u> </u> .
	└── <u> </u> з другом.
	└── <u> </u> в машині.
	└── <u> </u> . └── <u> </u> по дорозі.

2 Запиши речення зі словом *іде*. Намалюй схему.

- 1 Прочитай (послухай) вірш про казкових героїв. Розглянь малюнок.

іде́

і́де

Трам-ва́й-чик

... мій трам-ва́й-чик.
У ваго́ні лис і за́йчик,
бегемо́тик, сло́ник, ко́тик,
во́вчик, пе́сик, кро́тик.
— Не диву́йтесь, — ка́же за́йчик, —
в зоопáрк ... трам-ва́й-чик.

Анатолі́й Камі́нчук

- 2 У вірші загубилося слово-дія. Добери його. Поясни.
3 Покажи казкових героїв на малюнку.
4 Випиши перше речення. Підкресли слово-дію.

- 1 Розглянь малюнок. Послухай текст. Добери правильні слова-дії.

Їжако́ва сім'я́ на прогу́лянці

Їжа́к-та́то (*іде́, і́де*) на велосипе́ді.
Він (*несе́, везе́*) попе́реду їжачка́-малюка́.

На спі́ні їжа́к (*везе́, несе́*) ста́рших їжачкі́в-сिनóчків.

- 2 Покажи: їжака-тата, старших їжачків-синочків, їжачка-малюка.
3 Випиши слова-дії разом зі словами-назвами. Постав питання до слів-дій.

- Розглянь малюнок. Прочитай. Встав у речення слова *іду, ідеш*.

Що роблю?	Що робиш?
Я ... по сте́жці.	Ти ... по сте́жці.
Я ... з ко́шиком.	Ти ... з віде́рцем.
Я ... з кішко́ю.	Ти ... з соба́кою.
Я ... по грибі́.	Ти ... по мали́ну.
Я ... у ліс.	Ти ... у гай.
Я ... в штана́х.	Ти ... в джи́нсах.

Зразок. Я іду по стежці. Ти ідеш по стежці.

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай речення з питанням *що роблю?*

Хто?	Що роблю?	Що робиш?
	Я іду́.	Ти іде́ш.
	Я несú.	Ти
	Я берú.	Ти
	Я кладú.	Ти
	Я одяга́ю.	Ти одяга́еш.
	Я дарúю.	Ти

- 2 Утвори речення з питанням *що робиш?* Запиши.

148

1 Прочитай. Добери питання до слова-дії.

Я бер^{у́} (що роблю? що робиш?). Ти іде^ш (що роблю? що робиш?). Я одяга^ю (що робиш? що роблю?). Ти їде^ш (що роблю? що робиш?).

2 Запиши речення і правильне питання.

149

1 Розглянь малюнки. Розкажи.

- Я (дівчинка) що роблю?
- Ти (хлопчик) що робиш?

Я

Ти

Що роблю?

полива^ю
вез^{у́}
пиш^{у́}
прасу^ю

Що робиш?

полива^{єш}
вез^{єш}
пиш^{єш}
прасу^{єш}

2 Запиши за зразком.

Зразок. Я поливаю, а ти везеш.

150

1 За малюнками вправи 149 додай до питання слова-дії. Запиши.

Що роблю? Полива^ю, ... , ... ,

Що робиш? Полива^{єш}, ... , ... ,

2 Порівняй однакові слова. Підкресли змінні частини слів.

151

1 Добери правильні слова-дії.

Я	бер ^{у́}	Ти
	бер ^{єш}	
	клад ^{у́}	
	клад ^{єш}	
	віша ^ю	
	віша ^{єш}	

2 Запиши у два стовпчики (що роблю? що робиш?).

3 Підкресли змінні частини слів.

152

Розглянь малюнок. Хто зображений? Склади речення за зразком.

Я

Ти

розгляда^ю квіткурозгляда^{єш} зіркида^ю кісткуда^{єш} кістку

їду на дошці

їде^ш на дошці

Зразок. Я розглядаю квітку. Ти розглядаєш зірки.

153

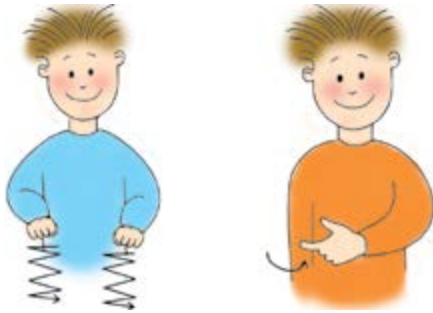
Прочитай. Постав питання.

Я розглядаю, даю, їду — що ... ?

Ти розглядаєш, даєш, їдеш — що ... ?

154

- 1 Розглянь жести. Назви слова-дії. Склади речення за запитаннями.

Що я роблю?
Що ти робиш?

- 2 Запиши.

155

- 1 Прочитай речення двох друзів. Встав слова-дії з довідки.

1. Сьогодні я ... в класі. Я скрізь ... , ... пил. ... на місце стільці, столі. ... квіти.

2. Ти ... завтра? Ти скрізь ... , ... пил, ... на місце стільці, столі, ... квіти?

60

Довідка: чергую, чергуєш, прибираю, прибираєш, витираю, витираєш, ставлю, ставиш, поливаю, поливаєш.

- 2 Випиши питальні речення. Підкресли слова-дії.

156

Подумай і розкажи про своє чергування в класі за планом.

План

1. Коли ти чергуєш?
2. Що ти робиш спочатку?
3. Як ти прибираєш?
4. Що ти робиш потім?
5. Як доглядаєш за квітами?
6. Який бал ти поставиш собі за чергування?

157

- 1 Розглянь малюнок. Послухай уважно вірш.

Руханка

Щоб ходіти, ноги маю,
німи бігаю, стрибаю.
Маю рот — поїм смачне,
ніс — відчую запашне,
руки — брата обнімаю,
очі — книжку розглядаю.
Я за тілом доглядаю
і здоровою зростаю!

- 2 Що має дівчинка? Назви слова-назви.

- 3 Поясни слова-дії.

158

- 1 Випиши з вправи 157 слова-назви. Доповни речення.

Я маю ноги, ... , ... , ... ,

- 2 Підкресли слово-дію.

61

- 1 Розглянь пари предметів. Назви.

- 2 Доповни речення словами-діями, що відповідають на питання *що роблять?*

На стільці ... , а на ліжку

На літаку ... , а на кораблі

На урці ... , а на прогулянці

На гойдалці ... , а на ковзанях

Довідка: сидять, лежать, літають, плавають, вчать, гуляють, гойдаються, катаються.

- 3 Запиши два речення. Підкресли слова-дії.

- 1 Послухай (прочитай) вірш-казку. Про що розповідається? Назви головного героя. Що робить грудень? Назви виділені слова-дії.

Грудень

Грудень —

місяць сніговий,

рік **завершує** старій.

Ходить і питає:

— Хто **не має** кожуха?

Прощу, діти, до ліска.

Є великі два дуби,

роздаю там кожухи

білкам, зайчикам, вовкам

і веселим малюкам.

- 2 Знайди у вірші рядки, що відповідають малюнку.

Випиши з вірша з вправи 165 слова-дії у два стовпчики. Поясни значення жестом.

Що робить?	Що роблю?
завершує	прошу
...	...

- 1 Розглянь малюнки. Прочитай речення. Про що йдеться? Навіщо собаці будка?

Діти змайстрували будку для собаки. Дмитрик просив Дружка в будку. Галінка принесла Дружку кашу. Песик дуже зрадив. Він подякував: — Гав, гав!

- 2 Знайди в кожному реченні слово-дію. Постав питання.

Заповни в зошиті таблицю. Користуйся текстом із вправи 167.

Слово-назва	Питання	Слово-дія
діти	що зробили?	змайстрували
Дмитрик	що зробив?	...
Галінка	що зробила?	...
песик	що зробив?	...

- 1 Прочитай уважно вірш.

Пес на слўжбу наля-
гав:
пізно спáти він ля-
гав.
Рáно з бóдки вибі-
гав,
на пташіні згрáї —
Гав! Гав!
На горóді всіх лякáв —
Гав! Гав!
Гáрно гáвкав!

Василь Заець

На слўжбу налягáв — добре виконував обов'язки.

- 2 Випиши слова-дії, що відповідають на питання *що робив?*
Зверни увагу, як їх написано.

- 1 Розглянь жести й малюнки.

що роблять?

що роблять?

- 2 Добери до малюнків і питань слова-дії. Назви пору року. Поясни, чому ти так думаєш.

- 1 Прослухай казковий вірш.

Як літáло поросáтко

Поросáтко встáло вránці,
умілося, взúло кáпці.

Пóтим мáмі так сказáло:
— Я всю ніч у сні літáло!
Всю планéту облетіло
і додóму прилетіло.
Мáма сiна обнялá
і йомú відповілá:
— Коли́ ти у сні літáєш,
ти, синóчку, підростáєш!

- 2 Знайди в кожному рядку слово-дію. Постав питання.

- 3 Випиши слово-дію й питання.

Зразок. Встало (що зробило?) ...

- 4 Розглянь жест. Знайди й випиши речення зі словом-дією. Підкресли слово-дію.

Облетіло
(навколо)

СЛОВА-ОЗНАКИ (ПРИКМЕТНИКИ)

172

1 Розглянь малюнок «Літній день». Що зображено? Назви.

Що?
не́бо
со́нце
хма́ри
со́няхи
трава́
пові́тря

Яке?
блакі́тне
со́нячне
прозо́ре
чи́сте
яскра́ве
пеку́че

- 2 Добери до виділених слів-назв слова-ознаки.
3 Запиши. Підкресли слова-ознаки.

Зразок. Небо (яке?) блакитне, сонячне.

173

1 Добери до слів-назв слова-ознаки.

Що?	Які?
хма́ри со́няхи	велі́кі
	малі́
	висо́кі
	стрункі́
	га́рні
	запашні́
	жо́вті
	білі́

- 2 Дай відповіді на запитання.
• Які хма́ри? Хма́ри ... , ... ,
• Які со́няхи? Со́няхи ... , ... ,
3 Запиши. Підкресли слова-ознаки.

Слова-ознаки відповідають на питання:

який?	яка?	яке?	які?
зелений	зелена	зелене	зелені

174

Розглянь малюнок. Назви ягоди. Добери слова-ознаки. Прочитай.

Що?

Яка?

черво́на
жо́вта
кру́гла
велі́ка
мала́
спіла
солодка
кі́сла
смачна́

175

Прочитай запитання. Відповідай. Повтори пари речень.

- Вішня (яка?)
Вішня черво́на, кру́гла, мала́, спіла, кі́сла.
- Ді́ня (яка?)
Ді́ня ... , ... , ... , ... ,
- Полу́нця (яка?)
Полу́нця ... , ... , ... ,
- Ма́ліна (яка?)
Ма́ліна ... , ... , ... ,

1 Розглянь малюнки. Порівняй предмети за формою.

кавун

круг

цибуля

яблуко

2 Доповни речення.

Кавун схожий на Кавун (який?)

Цибуля схожя на Цибуля (яка?)

Яблуко схожє на Яблуко (яке?)

3 Дай відповіді на запитання.

- Який кавун за формою?
- Яка цибуля за формою?
- Яке яблуко за формою?

1 Прочитай. Встав пропущені букви в питальне слово.

Як□ яблуко? Як.. кавун? Як□ цибуля? Як□ полуниця?
Як□ диня? Як□ вишня?

2 Запиши за зразком.

Зразок. Яке яблуко? — Яблуко кругле.

1 Розглянь малюнки. Назви фігури ліворуч. Назви предмети праворуч. Дай відповіді на запитання.

Яка тарілка?

Яка картина?

Яке дзеркало?

Яка шафа?

2 Запиши запитання й відповіді. Підкресли слова-ознаки.

1 Розглянь малюнки. Назви фігуру. Покажи й назви фігури на малюнках із вправи 178.

трикутник
знак
овал
прямокутник
дзеркало

2 Покажи й назви предмети. Що означає знак?

3 Відповідай. Який предмет за формою?

- Знак трикутний чи овальний? — Знак
- Дзеркало овальне чи прямокутне? — Дзеркало

1 Розглянь малюнок. Прочитай. Знайди слова — ознаки за формою.

Зелені штори. Круглий годинник. Прямокутні двері.
Квадратне вікно. Прямокутна картина.

2 Випиши словосполучення зі словами — ознаками за формою.

181

- Прочитай. Що це за слова? Постав питання.
Велікий, овальний, трикутний.
- Утвори нові слова-ознаки й розмісти в чотири стовпчики.

Який?	Яка?	Яке?	Які?
велікий	велік□	велік□	велік□
...

182

- Прочитай словосполучення. Постав питання до слова-ознаки.
Прямоку́тне по́ле. Прямоку́тні рушникі́. Прямоку́тний телеві́зор. Прямоку́тна ша́фа.
Зразок. Прямоку́тне по́ле — яке по́ле?
- Запиши одне словосполучення (на вибір).

183

- Подивись на свій телефон. Назві. Який телефон за формою? Назві словосполучення. Запиши.
Мобільн.. ... телефо́н.
- Підкресли останні букви у словах-ознаках.

184

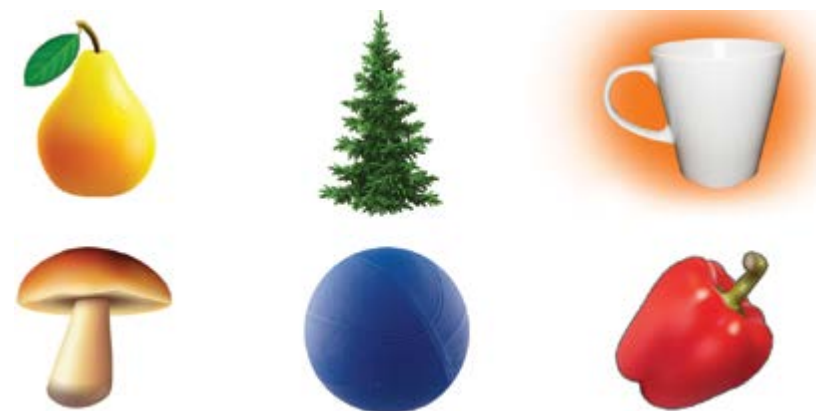
- Що зображено? Назві кожен предмет. Назві колір предмета.

- Прочитай слова-ознаки. Доповни словом-назвою. Продактилюй словосполучення.
Зелений ... , коричневий
Жовте ... , червоне
Біла ... , сіня

185

- Розглянь малюнки.

- Покажи. Дай відповіді.
 - Де сіній м'яч? **Який** м'яч?
 - Де жовта груша? **Яка** груша?
 - Де зелена яліна? **Яка** яліна?
 - Де червоний перець? **Який** перець?
 - Де коричневий гриб? **Який** гриб?
 - Де біла чашка? **Яка** чашка?

186

- Розглянь малюнок. Що це? Назві один предмет.

блакитний
червоний
зелений
жовтий

- Прочитай слова-ознаки. Покажи блакитний олівець. Покажи жовтий олівець. Покажи зелений олівець. Покажи червоний олівець.

187

- Прочитай. Доповни частину слова.
Блакитн.. олівець. Жовт.. олівець. Зелен.. олівець.
Червон.. олівець.
- Спиши два словосполучення. Підкресли слова-ознаки.

188

- 1 Прочитай вірш. Про які палички йдеться?

Дóвгі пáлички,
тонкі —
сіні, жóвті —
всі нові.
На папéрі походи́ли,
кольори́ свої́ лиші́ли...
Звúться пáлички оці́
кольорóві

Валентин Кириленко

- 2 Назви слова-ознаки.
3 Випиши слова-ознаки за запитанням.
Які олівці? — Олівці ... , ... , ... , ... ,

189

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай речення.

Це — простий олівець. Він зручний.

- 2 Який олівець? Чим він зручний?
3 Спиши речення. Підкресли слова-ознаки.

190

- 1 Візьми простий олівець. Намалюй: хвилясту лінію; пряму лінію; криву лінію. Підпиши лінії.

Зразок. Це — хвиляста лінія.

- 2 Подивись, яку лінію намалював твій сусід по парті. Назви.

191

- 1 Вибери з дужок потрібну букву й прочитай словосполучення.

Лінія хвиляст(а, е).
Лінія **яка?** Лінія крив(а, е).
Лінія прям(а, е).

- 2 Спиши. Підкресли слово-ознаку. Яка це лінія?

192

- 1 Розглянь малюнок. Що зображено? Розкажи. Яка лінія ліворуч? Яка лінія праворуч?

- 2 Доповни речення словами-ознаками. Прочитай. Запиши.
Ліворуч лінія ... ,
Праворуч лінія ... ,
3 Візьми простий олівець. Намалюй у зошиті хвилясту лінію.
4 Розкажи, що ти зробив.
• Який олівець узяв?
• Яку лінію намалював у зошиті?

193

- 1 Розглянь малюнки. Покажи, де зображено великі предмети. Назви. Покажи, де зображено малі предмети. Назви.

- 2 Доповни словом — ознакою за розміром.
Слон великий, а їжак
Куля велика, а кулька
Дерево велике, а квітка
Кавун великий, а вишня
3 Кожне речення покажи жестовою мовою.

194

Прочитай. Вибери правильне питання.

Велікий (який? яка?) будінок. Малá (яке? яка?) хáта.
Трику́тна (який? яка?) пірамі́да. Тонка́ (яке? яка?) лі́нія.
Малé (яке? яка?) зайча́тко. Велікі (який? які?) рюкза́кі.

195

1 Прочитай. Доповни речення словом — ознакою за розміром.

Пташеня́ малé, а птах

Лисеня́ ... , а лис

Ведмежа́ ... , а ведмеді́ця

Курча́ ... , а квóчка

яке? яка? який?

2 Виділене речення покажи жестовою мовою.

196

Розглянь малюнки. Покажи великі предмети. Назві. Покажи малі предмети. Назві. Порівняй великий і малий предмет.

Зразок. Кішка велика, а кошеня мале.

197

1 Прочитай загадку. Відгадай.

Хто я?

Шубка — сірий пух,
живóтик — жóвтий фарту́х,
чо́рний шарф і чо́рний хвіст.
Малá пта́шка-труді́вни́ця,
назива́ється

2 Випиши словосполучення зі словами-ознаками. Постав питання до слів-ознак.

Зразок. Сірий пух — який?

198

Розглянь малюнок. Хто це? Розкажи за поданим планом.

План

1. Яке пір'я?
2. Який животик?
3. Який шарф?
4. Який хвіст?
5. Які очі?
6. Який дзьоб?
7. Які ніжки?

199

1 Розглянь малюнки. Яке сонце? Яка хмара вгорі? Яка хмара внизу?

дощова
снігова
сумна
радісна
веселе

2 Добери слова-ознаки до слів-назв. Запиши.

3 Який у тебе сьогодні настрій? Поясни, чому. Використовуй слова-ознаки.

Довідка: весéлий, раді́сний, сумні́й, чудóвий, пога́ний.

200

- 1 Розглянь малюнки. Який дощ?

дрібний

сильний

- 2 Прочитай речення.

Сьогодні йде дрібний дощ. Учора був сильний дощ.

- 3 Спиши речення. Підкресли слова-ознаки. Надпиши питання.

201

- 1 Розглянь малюнки. Яку пору року зображено на кожному з них?

- 2 Прочитай. Утвори й назви слово-ознаку за зразком.

День узимку. День улїтку. День восенї. День навеснї.

Зразок. День узимку — зимовий день.

Довідка: зимовий, осїнний, весняний, лїтній.

202

- 1 Сполучи слова-ознаки й слова-назви. Постав питання.

щїрий		день
щасливий		дощ
дрїбний		друг

- 2 Запиши утворенї словосполучення.

203

- 1 Розглянь малюнок. Яка пора року? Що росте на даху? Назви слово. Яка бурулька?

велика
мала
дўвга
коротка
льодяна
прозора

бурулька

- 2 Склади речення за схемами. Запиши.

... ..., ..., ...,

... ... ?

204

- 1 Прочитай загадку.

Що це?

Ростє вона зимюю
донїзу бородю,
тонка,
прозра,
бїла,
блакїтна.

- 2 Випиши слова-ознаки. Постав наголоси.
3 Видїлене слово подїли для перенесення.

- 1 Розглянь малюнок. Хто це? Яка коза? Прочитай.

Іде коза́ рогáта, вухáта, бородáта.

- 2 Назви́ слова-ознаки. Спиши речення. Підкресли слова-ознаки.

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай текст.

У хлопчика є блакитн..., фіолéтов..., жóвт..., зелéн... папір.

Він узяв нов□ нóжиц□ й вирізає різн□ фігу́ри.

Це — фіолéтов... трику́тник.
Це — жóвт□ зірка. Це — блакитн... круг. Ще буде зелéн... ова́л.

- 2 Знайди слова-ознаки. Постав питання. Які букви треба дописати? Чому?

- 1 Розглянь малюнок. Хто зображений? У що вдягнений хлопчик? Назви́. У що вдягнена дівчинка? Назви́. Одяг однаковий чи різний?

Чий?
хлопчáчий
дівчáчий

- 2 Запиши слова — на́зви одягу. Назви́ слова-ознаки. На яке питання вони відповідають?

Дівчáчий óдяг — ... , ... ,

Хлопчáчий óдяг — ... , ... ,

Слова-ознаки відповідають на питання:

чий? чия? чиє? чиї?
дівчачий дівчача дівчаче дівчачі

Прочитай. Сполучи слова. Добери питання до слів-ознак.

хлопчáче	ігри	чиє?
хлопчáчий	ім'я	чия?
хлопчáчі	футбóлка	чий?
хлопчáча	портфéль	чиї?

- 1 Прочитай.

Голова́ котá, рúчка Олénки, хвіст ми́ши, ла́па за́йця.

- 2 Утвори слова-ознаки. Постав питання.

Зразок. Голова кота — котяча голова (чия?).

- 1 Розглянь малюнок.

- 2 Доповни речення словом-ознакою.

Нірка (чия?)

Пóгляд (чий?)

Хвіст (чий?) (який?), а хвіст (чий?) (який?).

ЗНАЧЕННЯ СЛОВА

211

1 Розглянь малюнок. Поясни значення жестом. Назви слово.

Що це?

дзвóник

Де?

у шкóлі
у лісі

2 Встав слово-назву в речення. Прочитай.

_____ є у шкóлі.

_____ ростé в лісі.

212

1 Розглянь малюнки. Що зображено?

хáта

дiм

будiнок

Дiм — будiвля, де живуть люди.

2 Прочитай. Покажи.

Старá хáта в селi. Дiм за мiстом. Будiнок у мiстi.

213

1 Дай відповіді. Використовуй слова з вправи 212.

- Де ти живéш?
- Де знахóдиться твiй дiм?
- Де живé твоя бабúся?
- Якiй дiм у твоєi бабúсi?

2 Два першi речення запиши. Пiдкресли слово, що означає будiвлю.

214

1 Прочитай слóва. Добери до слóва з першого рядка питання з другого рядка.

Дiм, будiнок, хáта, будiвля, будiвельник, будує.

Хто? Що? Що робить?

Будiвельник — той, хто будує щось, працює на будiвництвi.

2 Поясни значення кожного слова.

215

1 Розглянь малюнок. Прочитай речення.

2 Вiдповiдай на запитання одним слóвом.

- Хто працює на будiвництвi?
- Що рóбить будiвельник?
- Що будує будiвельник?
- Якi будiнки будує будiвельник?

216

1 Прочитай текст. Про що йдеться? Хто розповiдає про тата?

Мiй тáто — Він ... на пiдiймáльному кранi.

Пiдiймáльний кран пiднiмає й опускає рiзні вантажi. Ця професiя менi дуже Я мрiю стáти

2 Встав пропущенi слóва з довiдки. Поясни, чому ти так думаєш.

Довiдка: будiвельник, працює, будiвельником, подóбається.

3 Прочитай.

217

- 1 Прочитай. Заповни в зошиті таблицю.

Один	Багато
ха́та	хати́
буді́нок	...
будіве́льник	...
кран	...

- 2 Випиши слова, що відповідають на питання *хто?*

218

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай.

Будіве́льники будують (стадіо́н, шко́лу, ліка́рню, магази́н).

- 2 Утвори речення за зразком. Запиши.

Зразок. Будіве́льники будують стадіо́н.

- 3 Чи може будіве́льник сам побудувати стадіо́н, ліка́рню, магази́н, школу? Поясни відповідь.

219

- 1 Прочитай. Про кого йдеться?

Будіве́льник чи будіве́льники?

- ... буду́є дім.
- ... ремо́нтують доро́гу.
- ... ма́ють професі́йне свя́то День будіве́льника.
- ... ма́є спеціа́льний о́дяг: комбінезо́н і ка́ску.

- 2 Вибери правильне слово і встав у речення. Прочитай.
 3 Що нового ти дізнався про професію будіве́льника?
 4 Випиши речення, яке відповідає малюнку з вправи 218.

220

- 1 Розглянь малюнки. Що зображено ліворуч? Назви, де чий дім.

о́зеро

фе́рма

курні́к

гніздо́

бу́дка

- 2 Побудуй речення за зразком. Використовуй слова ліворуч.
Зразок. Озеро — це дім жаби.

221

- 1 Розглянь малюнки. Дай відповіді на запитання.

гніздó

мура́шник

гніздó

- Хто будує собі житло? Назви.
- Як називається житло лелеки? Назви.
- Як називається житло мураха? Назви.
- Як називається житло ластівки? Назви.

- 2 Впиши нові слова. Постав наголоси.

222

- 1 Склади речення за малюнками з вправи 221 за зразком.

Зразок. Житло будують лелеки. Житло називається гніздо. Лелеки — будівельники.

- 2 Запиши речення про ластівок.

223

- 1 Розглянь малюнки.

сорóка

дрізд

- 2 Покажи житло під деревом. Назви, що це. Хто збудував?
3 Покажи житло на дереві. Назви, що це. Хто збудував?

224

Розглянь малюнок. Хто ліворуч? Як називається птах? Що праворуч? Хто зробив дім для шпака?

шпак
шпаківня

Шпаківня — житло для шпака.

225

- 1 Прочитай. Про що йдеться?

Діти змайстрували шпаківню. Навесні повісили будиночок для птахів на дереві.

Кожного дня Оленка й Михайлик виглядали птахів...

- 2 Перекажи за планом.

План

1. Хто змайстрував шпаківню?
2. Де діти повісили шпаківню?
3. Коли повісили? Чому навесні?
4. Яких птахів виглядали діти?

226

- 1 Прочитай віршик.

Я такий збудую дім
в лісі під горбóчком,
щоб жили у домі тім
білочка з грибóчком...

Микола Заєць

- 2 Про що йдеться? Що хоче збудувати хлопчик? Для кого?
3 Дві відповіді (на вибір) запиши.

227

- Прочитай і добери точне слово з дужок.
 - Великий ... , малий ... (будінок, будіночок).
 - Шпаківня — це Шкóла — це ... (будінок, будіночок).
 - Гніздó збудувáли Шпаківню збудувáли ... (птахи́, діти).
 - Житлó для шпаків — це Житлó для лáстівок — це ... (гніздó, шпаківня).
- Поясни свою думку. Порівняй із думкою сусіда по парті.
- Випиши перше речення. Підкресли слова-ознаки.

228

- Розглянь малюнок. Що це? Хто це?

вúлик
бджóли
мед

Вúлик — житло для бджі́л.

- Заміни малюнок словом і доповни речення. Запиши.

для бджі́л — це .

У вúлик несúть пилóк. З пилкú буде смачнйй .

229

- Прочитай. Добери за змістом слова з довідки.

... вéсело літають
і пелюсткі розтуляють.
Кáжуть: ... , гóді спáти.
Ми прийшли́ ... збирáти!

Розтуляють — розкривають.

Довідка: бджóли, квіти, пилóк.

- Прочитай вірш виразно.
- Випиши перше речення. Підкресли слова-на́зви.

230

- Розглянь малюнок. Хто зображений? Назві. Покажи дітей. Покажи песика.

- Що тримають діти? Що тримає песик?

- Прочитай віршик.

Миха́йло, Дружо́к і Богда́н
збудувáли паркáн.
Сухі пáлки і гілкі —
все пішлó на тин.

Паркáн, тин — загорожа.

- Випиши у два рядки: імена дітей і кличку песика. Чому ці слова пишуться з великої букви?

231

- Розглянь малюнки. Що це? Якої форми?

- Прочитай. Добери правильне слово.

мíльна
ялі́нкóва
пові́тряна

бу́лька
ку́лька

- Склади словосполучення зі словом-ознакою і словом-назвою. Постав питання до слова-ознаки.

яка?

Зразок. Мильна булька.

- Які кульки бувають?

232

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай загадку. Відгадай.

Вр́анці т́атові до рук
потрапл́яє спр́итний жук.
І щодн́я цей жук хвост́атий
на щоќах пас́ється в т́ата.

На щоќах пас́ється — голить щоки.

- 2 Закінчи речення.

Спр́итний жук — це

233

- 1 Прочитай речення. Покажи жестом слово-дію.

Дм́итрик іде́ до шкóли.
Ведм́ідь іде́ лісом.
Стар́ий дід́усь іде́ з п́алицею.
Слонен́я іде́ за ма́мою.
Др́ібний дощ іде́.
Сніг іде́.
Літо вже іде́.

- 2 Випиши речення, в яких слово-дія відповідає жестам.

234

- 1 Розглянь малюнок. Яка пора року іде? Що означає слово-дія?

Зим́а іде́, свят́а веде́...

- 2 Назві зимові свята. Яке свято тобі найбільше подобається?
3 Спиши речення. Підкресли слова-дії.

235

- 1 Прочитай вірш-загадку. Яких слів не вистачає? Встав. Прочитай виразно.

Хто це?

Цей свят́ий вночі ... ,
до діт́ей усіх ... ,
під поду́шкою тихе́нько
подару́нки
Ку́льки і гост́інці
він ... в торб́інці.
В гру́дні зу́стрічі чека́й,
звуть свят́ого ... !

Довідка: іде́, прийде́, покладе́, несе́.

- 2 Поясни значення вставлених слів.
3 Випиши речення, що відповідає малюнку.

236

- 1 Розглянь малюнки. Хто це? Назві. Що робить? Прочитай. Чи однакове значення слова *несе*? У чому відмінність?

... несе́ яйця ... несе́ пилóк ... несе́ відрó

- 2 Додай до словосполучень слова-назви й запиши речення.

237

- 1 Розглянь малюнки. Хто несе на собі свою хатку?

ра́влик
черепáха

- 2 Утвори речення за схемою. Запиши.

_____ на _____ .

СЛОВА-ЧИСЛА (ЧИСЛІВНИКИ)

238

- 1 Розглянь. Що це? Покажи числа жестами. Назви числа словами.

один два три чотири п'ять шість

- 2 Запиши кожне число словом.

Зразок. Один, два, ...

Слова-числа
вiдповiдають на питання скiльки?
Один, чотири, десять.

239

- 1 Подивись уважно. Що це? Як написано числа?

- 2 Назви правильно написане число словом. Покажи. Назви неправильно написані числа словами. Покажи.
3 Доповни й запиши речення.
Правильно написано число

240

- 1 Встав пропущені букви. Запиши. Що це за слова?
Ч□т□р□, □д□н, дв□, тр□, ш□сть.
2 Підкресли вставлені букви. Які звуки вони позначають?
3 У виділеному слові назви кількість букв і звуків.

241

- 1 Розглянь жести. Постав питання. Назви словом.
2 Запиши за зразком.

Зразок. Скільки? — П'ять.

242

- 1 Прочитай числовий ряд. Назви пропущені числа.
1, ... , 3, ... , 5,
2 Запиши пропущені числа словами.

243

- 1 Розглянь малюнок. Хто це? Що тримає?

Скільки котів?
Скільки олівців?

- 2 Запиши відповіді.

Зразок. Один кіт.

244

- Розглянь малюнок. Полічи кульки і слоників. Придумай запитання. Дай відповіді.

245

1 Розглянь малюнки. Назви кожен предмет.

один

2 Прочитай запитання. Покажи жест. Покажи число. Покажи слово.

- Скільки м'ячів?
- Скільки листків?
- Скільки будинків?

3 Запиши за зразком.

Зразок. Скільки м'ячів? — Один м'яч.

246

1 Розглянь малюнок. Хто зображений? Скільки казкових героїв? Скільки носів у Буратіно? Скільки ключів у Буратіно?

2 Запиши.

Зразок. Скільки носів у Буратіно? — У Буратіно один ніс.

247

1 Прочитай речення.

Білка взяла **1** кошик. У кошик поклала **3** горіхи, **4** жолуді та **1** грибок.

2 Випиши виділені словосполучення. Числа записуй словами. Постав питання.

248

1 Розглянь таблицю з малюнками. Що зображено? Назви слова.

	Скільки кульок?	Скільки квіток?	Скільки торбин?
одна	... кулька	... квітка	... торбіна

2 Додай слово й запиши словосполучення. Постав питання.

249

1 Розглянь малюнки. Назви число. Назви предмети по одному.

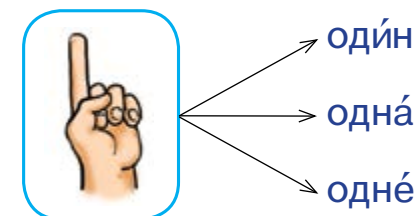
	Що? Хто?		
одне	дзеркало	морозиво	мишеня

2 Утвори словосполучення. Запиши. Підкресли останню букву в слові-числі.

Зразок. Скільки? Що? Одне дзеркало.

250

1 Розглянь ребус.

2 Зроби й запиши висновок. Почни так:

Жест **ОДИН** означає три слова: ... , ... ,

257

- 1 Розглянь малюнок. Назви предмети ліворуч. Скільки предметів? Назви предмети праворуч. Скільки предметів?

- 2 Заповни в зошиті таблицю.

1	2	1	2
кішка	кішки	м'ячик	м'ячики
...

258

- 1 Розглянь. Що це? Жест ДВА означає різні слова: два і дві.

Два		Дві
óзера		рібки
відрá		жа́бки
вікнá		ка́чки
морóзива		річки

- 2 Прочитай словосполучення зі словом *два*. Яка буква стоїть у кінці слів?
- 3 Прочитай словосполучення зі словом *дві*. Назви букву в кінці слів.

259

- 1 Утвори словосполучення з числом. Прочитай.
2 (відрó); 2 (óзеро); 2 (вікно́); 2 (морóзиво).
2 (рібка); 2 (річка); 2 (жа́бка); 2 (ка́чка).
- 2 Запиши словосполучення зі словом *два*.

260

- 1 Розглянь. Що це? Назви знаки. Прочитай. Називай правильно числа.

$$1 + 1 = 2$$

- 2 Запиши.

261

- 1 Розглянь. Хто зображений? Назви. Скільки бджіл ліворуч? Скільки бджіл праворуч? Скільки бджіл разом?

$$1 + 1 = 2$$

- 2 Що написано? Прочитай приклад. Використовуй слова-числа і слова-назви.
- 3 Запиши.
Одна бджола́ плюс дорівнює ... бджоли́.

262

- 1 Розглянь малюнок. Що зображено ліворуч? Скільки відер? Що зображено праворуч? Скільки відер?

- 2 Скільки відер буде разом?
- 2 Встав пропущені слова. Прочитай. Запиши речення.
... відрó відрá

263

- 1 Розглянь малюнок. Назві предмети. Куди рухається машина? Що позаду машини? Що попереду машини?

пальма
дерево

- 2 Придумай запитання зі словом *скільки* і словом *пальма*.
3 Придумай запитання зі словом *скільки* і словом *дерево*.

264

- 1 Прочитай загадку. Назві число словом. Відгадай.

Іде діво по пустелі,
на собі несé 2 скелі.

- 2 Запиши загадку й відгадку.

265

- 1 Розглянь малюнок. Хто зображений? Назві. Що зображено? Назві. Що написано? Назві число.

три 3

- 2 Полічи, скільки на малюнку людей. Скільки хмар? Скільки дерев?
3 Запиши за зразком.

Зразок. Три людини.

266

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай вірш. Про що вірш? Хто головний герой? Хто приходить лікуватися?

Добрий лікар
Айболіть
всіх лікує,
не сидить.
Ось приходять:
два шпакі,
три корови,
два вовкі,
один ведмідь,
один черв'ячок,
один поранений жучок.
Добрий лікар Айболіть
хворих вілікує вмить.

- 2 Постав питання до виділених слів.

Зразок. Скільки шпаків? — Два шпакі.

267

- 1 Розглянь малюнки. Що це? Назві один предмет. Скільки листків? Скільки жолудів?

листо́к

жо́лудь

- 2 Запиши.

Два, три, чотири листкі́.

Два, три, чотири жо́луді́.

268

- 1 Намалюй у зошиті 3 чашки й 4 тарілки. Скільки ти намалював: чашок, тарілок?
2 Підпиши малюнки. Використовуй слова *три*, *чотири*.

269

- 1 Утвори словосполучення зі словом-числом *один* у стовпчику ліворуч. Прочитай.

Один	Два, три, чотири
стіл ^е ць	стіл ^ь ці
косин ^е ць	...
комір ^е ць	...
Гриць	...

- 2 Утвори словосполучення зі словами-числами *два, три, чотири* у стовпчику праворуч за зразком. Прочитай.

270

- 1 Розглянь малюнки. Назві предмети. Полічи предмети.

- 2 Встав пропущені слова, розкрий дужки й запиши словосполучення.

... (ялі́нка); ... (буді́нок); ... (парасо́лька).

271

- 1 Прочитай. Що означають слова? Покажи.

п'ять	вісім
шість	дев'ять
сім	десять

- 2 Запиши слова в алфавітному порядку.

272

Розглянь. Що це? Полічи пелюстки в кожній квітці. Покажи квітку, в якій 6 пелюсток.

273

- 1 Розглянь малюнки. Що зображено ліворуч? Що — праворуч?

Скільки овочів? Скільки фруктів?

- 2 Полічи овочі. Назві. Полічи фрукти. Назві.

... **о**вочі**в**, ... **ф**ру́кті**в**.

- 3 Запиши запитання й відповіді.

274

- 1 Розглянь таблицю. Прочитай словосполучення зі словом-числом *один*.

Скільки?				
Один	вар ^е ник	ча́йник	ві́ник	рушні́к
П'ять	вар ^е никі в

- 2 Утвори словосполучення зі словом-числом *п'ять* за зразком.

- 3 Заповни в зошиті таблицю. Підкресли останні букви в словах-назвах.

275

Заміни малюнки й числа словами і прочитай речення.

У шко́лу купіли 10 , 8 . В обід діти з'їли

7 , 9 , 6 .

276

1 Прочитай.

5 (л́ожка), 7 (виде́лка), 10 (ми́ска), 9 (серве́тка), 8 (та-рі́лка).

2 Утвори словосполучення за зразком.

Зразок. 5 (ложка) — п'ять ложок.

277

1 Розглянь малюнки. Що це?

Скільки літрів?

літр
бідончик
бан́ка
ча́йник
аква́ріум

2 Придумай запитання до кожного предмета.

3 Відповіді запиши.

Зразок. Скільки літрів води в бідончику? — У бідончику п'ять літрів води.

278

1 Розглянь малюнок. Хто зображений? Що зображено на стіні? Що робить хлопчик?

но́мер телефо́ну
нуль

2 Покажи номер телефону мами. Назви його. Назви кількість цифр.

3 Покажи номер телефону сусідів. Назви його. Назви кількість цифр.

4 Покажи номер телефону пожежно-рятувальної служби. Назви його. Назви кількість цифр. Запиши.

279

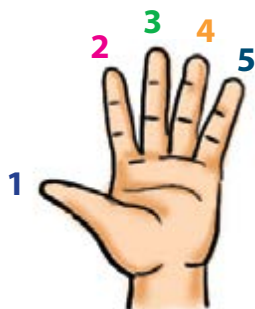
1 Розглянь малюнки. Пригадай іще короткі номери телефону.

Швидка медична допомо́га — ?
Полі́ція — ?

2 Назви ці номери. Запиши. Навіщо їх потрібно знати?

- 1 Розглянь малюнок.

Кóтрий?

пéрший
дрúгий
трéтій
четвéртий
п'я́тий

- 2 Покажи на своїй руці перший палець, другий палець, третій палець, четвертий палець. Зігни п'ятий палець.
- 3 Покажи пальці на руці сусіда по парті. Назві їх.

Слова-числа, що вказують на порядок при лічбі, відповідають на питання: котрий? котра? котре?
перший перша перше

- 1 Прочитай словосполучення. Які букви треба вставити? Трét.. пáлець. Дрúг.. пáлець.
- 2 Спиши. Встав пропущені букви. Постав питання до слова-числа.

- 1 Розглянь малюнок. Які пальці випрямлені? Покажи. Скільки їх? Назві, які по порядку пальці випрямлені. Які по порядку пальці зігнуті? Покажи. Скільки їх? Назві.

- 2 Допиши речення.
Віпрямлені пáльці: ... ,
Зігнуті пáльці: ... , ... ,

- 1 Розглянь малюнок. Що розфарбувала дівчинка? Якого кольору кожен палець?
- 2 Заповни в зошиті таблицю словами-ознаками. Підкресли останні букви.

Палець	Права рука	Ліва рука
Пéрший	жóвтий	...
Дрúгий
Трéтій
Четвéртий
П'я́тий	...	сі́ній

- 1 Розглянь малюнок. Розкажи про кожне місце. Використовуй слова: місце, перше, друге, третє, вільне, зайняте.

- 2 Запиши речення. Встав у слова потрібні букви.
Пéрше місце вільне. Дрúг□ місце зайняте. Трét□ місце вільне.

- 1 Пригадай дні тижня. Назві.
- 2 Запиши за зразком. Підкресли слова-числа.
1-й день — понеділок, 3-й день — середá, 5-й день — ... , 6-й день —
Зразок. Перший день — понеділок.

- 1 Прочитай вірш. Про що він? Хто зайшов у клас перший? Хто — другий? Хто — третій?

У клас зайшли:
Мишкó,
пóтім — Петькó,
пóтім — Марінка,
пóтім — Ярінка,
позáду Гнат.
Скільки всіх маля́т?

- 2 Розглянь таблицю. Які імена треба до неї вписати? Чому?

пéрший	дру́гий	трéтя	четвéрта	п'я́тий
Мишко	Петько	Маринка

- 3 Доповни словосполучення й запиши.
Пéрший — Мишкó, ... — Петькó, ... — Гнат.

- 1 Розглянь малюнки. Що зображено? Котра година? Назви́.

Котра година?

пéрша година

п'ята година

вóсьма година

- 2 Запиши за зразком.

Зразок. Котра година? — Перша година.

Час можна дізнатися за годинником.

Розглянь малюнок. Десята що? Покажи. Третя що? Покажи. Сьома що? Покажи. Назви́ питання. Запиши його.

трéтя ...

сьóма ...

деся́та ...

Прочитай. Доповни речення.

Трéтя година. Малá стрілка показує три. Велика стрілка показує двана́дцять.

Сьóма година. Малá стрілка показує Велика стрілка показує

Деся́та година. Малá стрілка показує Велика стрілка показує

Довідка: сім, двана́дцять, дéсять.

- 1 Розглянь малюнок. Покажи годинник. Котру годину написано?

- 2 Назви́ число, на яке має показувати мала стрілка. Покажи на годиннику.

- 3 Назви́ число, на яке має показувати велика стрілка. Покажи на годиннику.

- 4 Котра зараз година? Як ти дізнався? Запиши.

6:00

Зáраз ... година.

Пригадай свій розпорядок дня. Прочитай і встав потрібні слова.

Зра́нку я прокида́юся. Це ... година. Іду до шко́ли. Це ... година. Уро́ки в шко́лі почина́ються о ...-ій годині. Оби́даю я о ...-ій годині дня.

СЛУЖБОВІ СЛОВА

292

- 1 Розглянь малюнок.

На чому сидить дівчинка?

- 2 Прочитай. Що пропущено?
Дівчинка сидить гойдалці.
- 3 Прочитай.
Дівчинка сидить на гойдалці.
- 4 Навіщо в реченні стоїть слово *на*?

293

Розглянь малюнки. На чому сидить: мама, син; онука, дід?
Назви.

Це — службові слова.

Службові слова пов'язують між собою інші слова:

Хочу **на** урок. Пішла **в** понеділок.

Службові слова

294

- 1 Прочитай.

- 2 Запиши утворені словосполучення. Яке службове слово пов'язує слово-дію і слово-на́зву?

295

- 1 Розглянь малюнок. Хто зображений? Що роблять діти? Сидять на чому? Сидять як?

сидять на колінах

- 2 Яке запитання відповідає словосполученню?
- 3 Випиши словосполучення й запитання до нього.

- 1 Розглянь малюнок. Хто це? Що роблять? На чому сидять?

== ... стільцях

- 2 Утвори словосполучення за схемою. Запиши.

Прочитай. Користуйся малюнком із вправи 296. Встав службове слово. Покажи слова, які воно пов'язує.

Чайник стоїть ... столі.

Чашки стоять ... столі.

Права рука дівчинки лежить ... столі.

Зразок. Чайник стоїть на столі.

- 1 Прочитай слова. Пов'яжи їх. Назви службове слово.

Стоїть, столі, чайник, на.

Столі, на, чашки, стоять.

- 2 Запиши речення правильно.

- 1 Розглянь малюнки. Прочитай питальні речення. Відповідай.

Що росте на дереві?
Що росте на траві?

- 2 Запиши питальні речення й відповіді. Підкресли службові слова.

- 3 Що це? Назви кожен предмет. Постав до кожного слова-назви запитання зі службовим словом **на**.

Зразок. На чому росте квітка?

- 1 Розглянь жест.

Відповідь **на** ...

Відповідай **на** ...

- 2 Прочитай. Встав потрібне слово.

Відповідь ... запитання задачі. Відповідь ... запитання мами.

Відповідай ... запитання вчителя. Відповідай ... запитання товариша.

- 1 Розглянь малюнок. Котра година? Чого немає на годиннику?

на годиннику
на число вісім
на число
дванадцять

8:00

велика стрілка
мала стрілка

- 2 На яке число має показувати мала стрілка? На яке число має показувати велика стрілка?

- 3 Уяви: мала стрілка показує на число *сім*; велика стрілка — на число *дванадцять*. Котра година?

- 1 Прочитай. Встав потрібні слова.

Дванадцята година. Мала стрілка показує ... число
Велика стрілка показує ... число

- 2 Випиши одне речення зі службовим словом. Яке це слово?

303

- 1 Розглянь малюнок. Хто це? Пригадай жест. Що зображують пальці рук?
- 2 Постав запитання. Використовуй слова:

на
несé
спіні

- 3 Запиши запитання й відповідь.
- 4 Назви слова, які пов'язує службове слово.

304

- 1 Прочитай. Постав до кожного слова питання. Цвітуть, квіти, під, діти, лежать, на, сплять, ідуть.
- 2 До яких слів не можна поставити питання? Випиши ці слова. Як вони називаються?

До службового слова питання поставити не можна.

305

- 1 Розглянь малюнок. Хто зображений? Пов'яжи слова за змістом. Назви службові слова.

Де?

Хто?

Що робить?

на паркані
під парканом

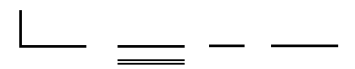

сидить
гавкає

- 2 Запиши речення. Підкресли службові слова.

306

- 1 Розглянь малюнок. Покажи мотузку. Покажи прищіпки. Де одяг? Поеднай слова з трьох стовпчиків у розповідні речення. Користуйся схемою.

Де?

Що?

Що робить?

на мотузці
під мотузкою

тримають
висить
суються
ростуть

прищіпки одяг квіти

- 2 Прочитай утворені речення. Назви слова, які пов'язує службове слово.

307

- 1 Прочитай. До кожного слова-назви додай службове слово.
На пальці, нозі, руці, голові, носі, вусі.
Під пальцем, ногою, рукою, головою, носом, вухом.
- 2 Запиши за зразком.
Зразок. На пальці — під пальцем.
- 3 Покажи значення кожної пари слів.

308

- 1 Прочитай. Роздивись малюнок.

Носити окуляри треба
Витирати шматки треба

- 2 Подумай і доповни потрібними словами.

309

Розглянь малюнок. Назви казкових героїв. Прочитай і доповни службовими словами й словами-діями.

Зайчик пеньку.
Ведмідь деревом.
Він ... лапу ... коліно.

Довідка: на, стоїть, поклав, сидить.

310

1 Розглянь малюнок.

на
під

2 Відповідай на запитання. Використовуй службові слова.

- Де лежить книжка?
- Де висить картина?
- Де стоїть багато книжок?
- Де стоїть рюкзак?
- Де стоїть ліжко?
- Де лежать ковдра й подушка?

311

1 Прочитай.

Свербіть у носі. Лікувати в роті. Болить у животі.

2 Спиши. Постав запитання. Підкресли службове слово.

Зразок. Свербить у носі. Де свербить?

312

Розглянь малюнок. Відповідай на запитання.

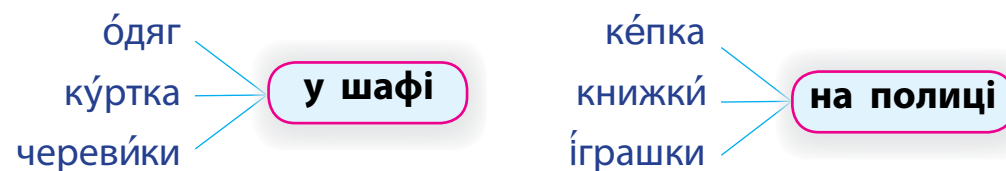
у шафі
на полиці

- Де хлопчачий одяг?
- Де висить куртка?
- Де лежить кепка?
- Де стоять черевіки?

313

1 Розглянь схеми. Утвори словосполучення.

2 Прочитай словосполучення з у.

3 Де ти зберігаєш свої речі? Розкажи.

314

1 Розглянь малюнок. Запитай за зразком. Відповідай. Використовуй слова *ліворуч* і *праворуч*.

Де?

Що?

Що робить?

у кошику
біля кошика

стоїть
сидить
лежить

Зразок. Що стоїть (сидить) біля кошика?

2 Назви службові слова.

315

- 1 Встав потрібні слова. Користуйся малюнком із вправи 314.
Піраміда стоїть Ведмédик сидить
Машина стоїть М'яч лежить
- 2 Прочитай речення зі службовими словами. Назви ці слова.

316

- 1 Подумай. У тебе є кишень? Розкажи, що є в кишені, одним реченням.

у кишéні

- 2 Чия кишень? Постав запитання з *що?*
- 3 Запиши запитання і відповідь.

317

- 1 Розглянь малюнок. Назви казкових героїв.

на
під
за
біля
з

- 2 Доповни речення.
Звэрху ... автобусі сидить Хитра ... ховається ...
автобусом. ... сидить ... автобусом. ... іде ... автобуса.
Малéньке ... виглядає ... автобуса.
- 3 Одне речення запиши.

318

- 1 Розглянь малюнки ліворуч. Назви тварин.

Хто?

Де зимує?

під кущém
у дуплі
у барлозі
у річці

- 2 Хто де зимує? Склади речення. Користуйся словами праворуч.

319

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай.

- Малюк лежить (у чому?)
- Малюк лежить (під чим?)
- Їграшка сидить (на чому?)
- Стілець стоїть (біля чого?)
- Штóри висять (на чому?)
- Місяць заглядає (у що?)

- 2 Доповни речення за питаннями. Назви службові слова.

Зразок. Малюк лежить (у чому?) у ліжку.**Довідка:** ліжку, кóвдрою, ліжку, ліжка, вікні, вікно́.

320

Розглянь малюнок. Покажи козу, корову. Де дідусь? Що робить дідусь? Прочитай речення. Назви службове слово. Покажи жест.

Дідусь сидить між коровою і козою.

321

1 Розглянь малюнок. Хто це? Назви одним словом. Назви кожного. Запиши по порядку в рядок.

- 2 Між ким їде мама? Між ким їде малюк?
- 3 Речення-відповіді запиши.

Зразок. Мама їде між татом і малюком.

322

1 Доповни речення за питаннями. Користуйся малюнком із вправи 321.

Тато їде перед (ким?) Мама їде після (кого?)
Малюк сидить за (ким?) Сестра їде за (ким?)

Довідка: мамою, тата, мамою, малюком.

2 Подумай, хто це.

- Він їде між мамою і сестрою. Це —
- Вона їде за малюком. Це —
- Вона їде перед малюком і за татом. Це —

323

1 Розглянь малюнок. Пригадай назву казки. Назви головних героїв. Покажи. Хто взяв ріпку за чуба?

2 Прочитай речення. Яке слово пропущено?

Внучка стоїть ... бабусяю. Жучка стоїть ... внучкою.
Кішка стоїть ... Жучкою. Мішка стоїть ... кішкою.

324

1 Прочитай слова.

тройнда жоржина
ліжко шафа
вітальня спальня

машина трактор
букет подарунок
коридор туалет

2 Сполучи слова службовим словом *і*.

Зразок. Троянда і жоржина.

325

1 Прочитай.

Цвях, груша, яблуна, молоток, грушка, яблуко.

2 Пов'яжи між собою два слова за змістом за допомогою *і*.

Зразок. Цвях і молоток.

3 З однією парою слів склади речення.

- 1 Прочитай, що продавалося на ярмарку.

...вікна, відра, і колéса,
і мiски, і скрiни,
і корóви, і овéчки,
кавунi і дiни..

Леонiд Глiбов

Ярмарок — місце, де продають і купують.

- 2 Назви службове слово, яке пов'язує слова-назви.
3 Спиши останній рядок. Над словами-назвами напиши питання.

- 1 Прочитай речення. Доповни їх словами-діями.

Я вмiю ... і Товáриш хóче ... і Мiй дядько
вмiє ... і

Пригадай: слова-дії відповідають на питання *що робити?*

- 2 Речення запиши. Які слова поєднало службове слово *і*?

- 1 Прочитай частини речень.

У мене є		товсті тонкі	олівці
		червоні жовті	кульки
		сіні чорні	фломастери
		круглі довгі	ручки

- 2 Знайди слова на питання *які?* Назви їх. Поєднай між собою.
3 Утвори речення зі словами-ознаками. Прочитай.

- 1 Прочитай. Постав питання до виділених слів. Як їх поєднано?

Я і товариш принесли пиріжкі. **Сестричка і братик** — малюкі.

- 2 Заміни виділені слова іменами. Поясни.

Довідка: Марійка, Богданчик, Ігор, Микола.

- 3 Запиши речення з пестливими іменами. Підкресли імена.

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай текст. Назви службові слова.

Марiна і Ромáн стояли бiля
вiкнá і дивiлися на сад. У кiмнатi
було тéпло і зáтишно.

У садú хóдно і мóкро. На
дéреви сидiли горобéць і синiця.

Вони ховáлися вiд дощú пiд
листокáми і гiлкáми.

Галина Чефранова

- 2 Випиши слова, які поєднало слово *і*. Підкресли їх. Постав питання.

хто? хто?

Зразок. *Марина і Роман.*

- 3 Випиши всі службові слова. Чи можна поставити до них питання?

- 1 Прочитай лічилку.

Жмурка

З бóру,
з дóлу,
iз горi
прилiтáли три вiтрi.
Пéрший вiтер **дме на лiс.**
Дрúгий хiлить верболiз.

Трéтiй вiтер що є мóчи
засипáє пiлом óчи.
Не дивiсь,
одвернись,
зжмурись
i затулись!

Платон Воронько

З дóлу — з долини.

Дме — вiє.

Верболiз — ростуть одні верби.

Що є мóчи — дуже сильно.

Зжмурись — заплющ очi.

- 2 Випиши виділені слова. Підкресли службові слова. Зверху напиши питання.

СКЛАДАННЯ РЕЧЕНЬ

332

- 1 Розглянь малюнки. Що це? Хто це? Прочитай. Знайди відповідність слова й малюнка.

діти
весна
садіти
дерево

- 2 Запиши слова в рядок. З яких букв складається виділене слово?

333

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай. Що це? Чи пов'язані слова між собою? Чи є тут завершена думка? Чи можна ці слова назвати реченням?

діти навесні
саділи дерево

- 2 Що треба зробити, щоб ці слова стали реченням?
3 Запиши речення.

334

- 1 Розглянь жести. Що вони означають?

Слова

Пов'язані слова

Речення

?

?

?

- 2 Випиши з вправ 332, 333 слова, пов'язані слова, речення.

Слова: ... , ...

Пов'язані слова: ,

Речення: _____ .

335

- 1 Прочитай групи слів. Чи можна їх назвати реченнями?

1. Я, бачити, цікавий, фільм.
2. Хлопчик, рік, десятий.
3. Ти, розв'язав, складна, задача.

- 2 Пов'яжи слова за змістом. Запиши речення.

Зразок. Я бачив цікавий фільм.

Довідка: бачив, хлопчику, складну, задачу.

**Речення складається зі слів.
Речення виражає завершену думку:
Дівчинка п'є апельсиновий сік.**

336

- 1 Прочитай. Що треба зробити, щоб вийшло речення?
яскравесонцезаглядаєувікно.
- 2 Запиши речення правильно. Розглянь малюнок із вправи 337.
Чи відповідає він змісту речення? Чому?

**У реченні слова пишуться окремо.
Перше слово в реченні пишеться
з великої букви.**

337

- 1 Розглянь малюнок. Що зображено?

зранку прокидається

Хлопчик зранку прокидається і потягується.

- 2 Прочитай групи слів. Яка група слів виражає завершену думку? Випиши тільки речення.

338

- 1 Прочитай речення.

Ранок. Весняне сонечко зійшло. Розквітають перші квіти — пріліски.

- 2 Назви мале речення. Яку думку виражає? Скільки слів?
3 Назви велике речення. Яку завершену думку виражає? Скільки слів?
4 Випиши речення з трьох слів.

339

- 1 Прочитай.

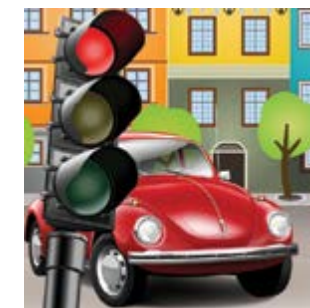
У, тепло, кімнати, затишно, і. На, дощ, вулиці, йде.

- 2 Як записано слова? Знайди перше слово речення.
3 Побудуй речення правильно. Запиши.

340

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай.

Автомобіль їхав по дорозі й зупинився перед світлофором. Було червоне світло, скоро буде жовте, рушати можна тільки на зелене світло.

- 2 Знайди речення. Скільки речень?
3 Запиши ці речення. Постав розділові знаки.

341

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай речення.

Василько відчинив двері й зайшов.
Василько вийшов?

- 2 Про що ці речення? Що ставиться в кінці речень?
3 Прочитай речення, в якому про щось розповідається. Що стоїть у кінці речення? Прочитай речення, у якому про щось запитується. Що стоїть у кінці речення?

**У розповідному реченні
про щось розповідається, повідомляється.**

У кінці стоїть крапка (.):

Малюк тримає кульку.

У питальному реченні про щось запитується.

У кінці стоїть знак питання (?):

Хто тримає кульку?

342

Розглянь жести. Утвори жестосполучення. Назви словами.

розповідне → речення ← питальне

343

1 Прочитай.

Сьома година ранку. Це розповідне речення.
Котра зараз година? Це питальне речення.

2 Що стоїть у кінці розповідного речення?

3 Що стоїть у кінці питального речення?

344

1 Прочитай вірш. Які слова пропущено?

Моя мама любить мене.
Це речення
Розкаже щось тобі й мені.
... ставиться в кінці.

2 Встав пропущені слова. Поясни свою думку.

3 Випиши одне розповідне речення. Про що воно повідомляє?

345

1 Прочитай.

Сьогодні гарна погода. Яка сьогодні погода?
Учора був дощ. Коли був дощ?

2 Подумай, у яких реченнях повідомляється про погоду, а в яких — запитується про погоду.

3 Випиши одне питальне речення. Що стоїть у кінці речення?

346

1 Прочитай вірш. Які слова пропущено?

— Хто велосипéда має? —
... **речення** питає.
Ти пізнаєш його вмиль:
знак ... тут стоїть.

Довідка: питальне, питання.

2 Розглянь жест ПИТАЄ.

3 Випиши виділені слова разом зі вставленими.

347

1 Послухай пари речень.

1. **Сьогодні** був урок математики? — Так, сьогодні.

2. Сьогодні **був** урок математики? — Так, був (ні, не був).

3. Сьогодні був **урок** математики? — Так, урок (не гурток).

4. Сьогодні був урок **математики**? — Так, математики (не української мови).

2 Розглянь речення першої пари. Де питальне? Де розповідне?
На яке слово зроблено сильний наголос? Який зміст розповідного речення — ствердний чи заперечний?

3 Спиши першу пару речень.

348

1 Прочитай речення ліворуч. Які це речення?

У вівторок гурток вишивання?	?	Так, гурток.
У вівторок гурток вишивання?		Так, вишивання.
У вівторок гурток вишивання ?		Так, у вівторок.

2 Прочитай речення праворуч. Які це речення?

3 Добери до питального речення розповідне. Запиши.

Зразок. У вівторок гурток вишивання? — Так, у вівторок.

349

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай питальні речення. Виділяй інтонацією потрібне слово.

- 2 Дай відповіді на запитання. Користуйся схемами.

- Діти прибирають у кімнаті? , .
- Діти **прибирають** у кімнаті? , .
- Діти прибирають **у кімнаті**? , .

- 3 Які труднощі ти відчував, коли читав речення?

350

- 1 Прочитай розмову.

Мама: На сніданок є гречана каша, булка, масло, чай.
Хто що буде їсти?

Тато: Я буду їсти все.

Син: Ні, я не буду їсти. Тільки вип'ю чаю.

- 2 Покажи питальне речення.
3 Знайди розповідні речення. Чи є розповідне речення із запереченням? Випиши його.

Так — це згода, ні — заперечення.

351

- 1 Розглянь малюнок із вправи 349. Прочитай речення.

Ведмедик на столі? , .

Ведмедик **на столі**? , .

Ведмедик **лежить** на столі? , .

- 2 Побудуй розповідні речення-відповіді за схемами.

352

- 1 Прочитай.

у магазині продають овочі і фрукти
що продають у магазині
де продають овочі і фрукти

- 2 Що потрібно зробити, щоб групи слів стали реченнями?
3 Речення запиши. Які це речення? Назви.

353

- 1 Розглянь малюнки. Хто зображений? Встав у питальні речення потрібні слова. Прочитай.

Чим **пишається** ... ?
Про що **думає** ... ?

- 2 Назви речення-відповіді.

354

- 1 Прочитай речення.

1. Їсти свіжі помідори корисно. 2. Їж свіжий помідор. 3. Давай зробимо свіжий сік!

- 2 Які речення спонукальні? Поясни свою думку.
3 Якому реченню відповідає малюнок?

**Спонукальне речення до чогось спонукає.
У кінці стоїть крапка (.) або знак оклику (!):
Випий молока. Люби Батьківщину!**

355

Розглянь жести. Утвори жестосполучення. Запиши словами.

спонукальне →

речення

356

1 Прочитай. Знайди спонукальні речення. Скільки їх?

Слухняним будь.
Люби свій край.
Батькам завжди допомагай.
Це речення спонукальні.
Тут вимога,
заклик до дії чи наказ.

2 Випиши спонукальні речення з вимогою.

357

1 Прочитай спонукальні речення.

На уроках не лінуйся.
Читай, будь ласка, уважно.
Повтори за мною ще раз.

2 Хто так говорить? Коли? Навіщо?

3 Випиши одне спонукальне речення.

358

- 1 Розглянь малюнок. Хто зображений?
- 2 Прочитай. Хто вдома так говорить?
 1. Бабусю, розкажи казку.
 2. Сідай, онучко, біля мене.
 3. Дідусю, увімкни телевизор.
- 3 Як називаються ці речення? Чому?
- 4 Випиши речення онучки.

359

- 1 Прочитай розповідні й спонукальні речення.
 1. Треба уважно переходити дорогу. — Уважно переходи дорогу.
 2. Не можна зберігати окуляри без футляра. — Зберігай окуляри у футлярі.
- 2 Чим різняться розповідні й спонукальні речення?

360

- 1 Прочитай. Яке це речення?
Не можна переходити дорогу на червоне світло.
- 2 Перебудуй розповідне речення на спонукальне за схемою:
└ — — — — — .
- 3 Прочитай спонукальне речення. Запиши.

361

Придумай розповідне й спонукальне речення за малюнком.
Користуйся ключовими словами.

Ключові слова: можна,
дорога, зелене світло.

362

- 1 Розглянь малюнок. Придумай спонукальні речення для онучки й бабусі.

Онучка: _____ , _____ .

Бабуся: _____ , _____ .

- 2 Речення запиши.

363

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай речення. Які це речення?

Україна, рідний край,
пóле, річка, синій гай.
Любо стéжкою іті.
Тут живéмо я і ти.

- 2 Спиши останнє речення. Який знак стоїть у кінці речення?

**Окличне речення читається
з підсиленою інтонацією.
У кінці стоїть знак оклику (!):**

*Сьогодні свято!
Давайте святкувати!*

364

- 1 Розглянь малюнок. Що роблять діти?

- 2 Прочитай речення з підсиленою інтонацією.

Óлю, мерщій утікáй! Вовк тебе наздоганяє!

- 3 Знайди спонукальне окличне речення. Прочитай його.
4 Випиши розповідне окличне речення.

365

- 1 Прочитай групу слів.

новій рік зно́ву прійде

- 2 Побудуй речення за схемами. Запиши.

Розповідне неоклічне: _____ .

Розповідне оклічне: _____ !

- 3 Прочитай розповідне окличне речення.

366

- 1 Прочитай речення.

1. Лелéки прилетіли!

↓
розповідне окличне

2. Приліта́йте, лелéки!

↓
спонукальне окличне

3. Лелéки прилетіли?!

↓
питальне окличне

- 2 Яке перше речення? Чому? Яке друге речення? Що воно виражає: наказ чи прохання? Яке третє речення? Чому?
3 Випиши одне окличне речення. Намалюй його схему.

374

1 Прочитай речення.

Сніговá ба́ба стоя́ла на галя́вині.
Річковий корабéль пливе́ там.
Вели́кий сом захова́вся.

2 Випиши речення, що відповідає схемі. Поясни свою думку.

що? → що робить?
↑ Який? ↓ де?

375

1 Розглянь малюнок. Придумай речення за початком і схемою.

Бабу́ся ... що робить? ↔ що?
↓ як? ↓ який?

2 Речення запиши.

Довідка: сма́чно, готу́є, вишне́вий, пирі́г.

376

1 Прочитай текст ліворуч. Про яку пору року йдеться? Поясни.

Ви́шні у садку́.
Суні́ці у ліску́.
Дні,
квіти
нам дару́є літо!

Спі́лі ви́шні у садку́.
Смачні́ суні́ці у ліску́.
Тéплі дні,
барві́сті квіти
нам дару́є щéдре літо!

2 Порівняй тексти в лівому й правому стовпчиках. Чим різняться речення? Постав питання до нових слів.

3 Випиши поширені речення. Підкресли нові слова.

які?

Зразок. Спілі вишні у садку.

377

1 Прочитай.

Прийшло́ ... лі́то. Шумля́ть ... со́сни. Зацвіла́ ... лі́па.
Достига́є ... полу́ниця. Як ... влі́тку!

2 Подумай, якими словами можна поширити ці речення. Користуйся довідкою.

Довідка: висо́кі, духмя́на, те́пле, смачна́, га́рно.

3 Запиши два останні речення. Підкресли розповідне окличне речення.

378

1 Розглянь малюнок. Прочитай опорні слова.

влі́тку
дощ
велосипéд
хло́пчик
і́де
іде́
на

2 Склади: розповідне неокличне речення; питальне окличне речення. Використовуй опорні слова.

Зразок. *Влітку іде дощ (розповідне неокличне).*

379

Прочитай. Випиши питальне неокличне речення.

Скільки грибів назбира́ли в лісі?!

Скільки тобі ро́ків?

Сьогóдні мені ви́повнилося де́сять ро́ків.

380

1 Прочитай речення.

Іде́мо скорі́ше додо́му.

Шві́дко, шві́дко іде́мо!

Іде́мо скорі́ше додо́му!

2 Знайди спонукальне окличне речення. Намалюй його схему.

ДІАЛОГ. КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ

381

- 1 Прочитай слова вітання.

Доброго ранку!
Вітаю!
Привіт.

- 2 Подумай, хто так вітається.

382

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай вірш.

Доброго ранку

Доброго ранку, сонце привітне!
Доброго ранку, небо блакитне!
Доброго ранку, в небі пташки!
Доброго ранку тобі і мені!

- 2 Хто вітається?

383

Розглянь малюнок. Прочитай слова вітання.

Привіт!
Вітаю!
Здрастуй(те)!
Доброго ранку!
Доброго дня.
Доброго вечора.

Слова вітання: Доброго ранку! Здрастуй(те).
Вітаю. Привіт.

384

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай. Хто хоче познайомитися?

Привіт. Мені звати смайлик Усмішка.
Я хочу з тобою познайомитися.

- 2 Яке слово вітання назвав смайлик?

385

- 1 Привітайся зі смайликом. Вибери потрібне слово вітання.

До побачення. Доброго ранку! Прощавай!
Дякую. Доброго дня! Привіт!

- 2 Запиши. Поясни свій вибір.

- 3 Як потрібно вітатися?

386

- 1 Прочитай.

Мені звати смайлик Сум.
Мені завжди сумно. У мене немає друзів.
Я не знаю слів вітання.
Навчи мене, будь ласка.

- 2 Хто розповідає про себе? Що ти дізнався?

- 3 Як привітався смайлик? Про що він просить?

387

- 1 Допоможи смайлику вивчити слова вітання і слова прощання.

Добраніч. Бувай. Доброго дня. Прощавай. Привіт.

- 2 Запиши слова у два стовпчики.

Слова вітання	Слова прощання
...	...

388

1 Прочитай.

Привіт, смайлику
 Менé звáти Я хóчу з тобóю спілкувáтися.

2 Запиши. Встав пропущене ім'я.

Слова прощання: Скóро зустрíнемося. Прощавáй.
 До побáчення. До зустрíчі.

389

1 Прослухай (прочитай) із різною інтонацією.

Прощавáй. Прощавáй! Прощавá-а-ай!

2 Які малюнки відповідають словам прощання?

Прощавáй!

Прощавáй.

Прощавá-а-ай!

390

1 Прочитай. Вибери з дужок точні слова.

- У гóсті приїхав дідúсь і сказáв: (*Привіт, прощавáй*).
- Я на вóлиці зустрів вчítеля і сказáв: (*Дóброго дня, привіт*).
- У клáсі зрáнку лунáє: (*До побáчення, привіт*).

2 Які це слова: вітання чи прощання?

3 Випиши речення з вітанням до вчителя.

**Ввічливі слова
 треба говорити з доброю усмішкою.**

391

1 Розглянь малюнок.

весéлий на́стрій
 сумний на́стрій

2 Прочитай: з радісним настроєм; із сумним настроєм.

- Ти підеш сьогодні на кóвзанку?
 — Ти підеш сьогодні на кóвзанку?!
- Вмійся! — наказáла ма́ма.
 — Вмійся, будь лáска, — попросíла ма́ма.

392

Подумай, які твої дії радують маму, а які — засмучують. Запиши у два стовпчики. Поясни.

ра́дують

- Я вітаюся з сусідами.
- Я стрибаю по калюжах.
- Я допомагаю мити посуд.
- Я прибираю в кімнаті.
- Я мало читаю.
- Я розкидаю свої речі.

засмúчують

393

1 Розглянь малюнок. Хто зображений? Хто вітається? З ким вітається малюк? До кого він звертається?

Привіт, ма́мо!

Привіт, та́ту!

2 Спиши речення. Підкресли слова-звертання.

Слово-звертання відділяється комою:

Доброго дня, бабусю!

Здрастуйте, Юрію Васильовичу!

394

- 1 Прочитай дві розмови. Розлянь малюнки.
 1. — Привіт, Максíme.
 - Дóброго дня, Їгоре! Дúже рáдий тебе бáчити!
 - Я так скúчив за тобóю...
 2. — Денíсе, що ти наробíв!
 - Олю, пробáч. Я поспíшáв. Зáраз усе позбирáю.

- 2 Знайди речення зі словами-звертаннями. Випиши. Підкресли слова-звертання.

Зразок. *Привіт, Максіме!*

395

- 1 Розглянь малюнок «Перший день у дитячому садку». Хто зображений?

- 2 Прочитай текст.
У дитячий садóк упéрше прийшóв пéсик. Усі звірята вітаються до ньóго.
Рáвлик кáже: — Привіт, пéсику!
Кóтик: — Здрáстуй, пéсику!
Пéсик мовчíть, не кáже ні слóва.
- 3 Хто вперше прийшов у дитячий садок? Хто привітався до пєсика? Назві. Що сказав равлик? Що сказав котик? Яке слово вітання сказав песик?
- 4 Хто вихований? Хто невихований? Чому?
- 5 Випиши слова вітання.

396

- 1 Прочитай речення. Доповни ввічливими словами. Запиши.

Равлик: — Привіт, пєсику.

Пєсик: _____ , равлику.

Котик: _____ , пєсику.

Пєсик: _____ , кóтику.

- 2 Назві й підкресли слова-звертання.

397

- 1 Розглянь малюнок «Сєргійко і Марійка на прогулянці». Прочитай розмову. Подумай, хто говорить.

? : Ап-чхи!

? : Будь здоровий.

? : Дякую.

Будь здоровий — бажаю здоров'я.

- 2 Які ввічливі слова сказали: Марійка; Сєргійко? Випиши їх.

398

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай.

Вéчiр. Спáти хóчу.
Всiм бажáю: Дóброї нóчi!

- 2 Хто так говорить? Кому бажає доброї ночі?
3 Кому ти бажаєш доброї ночі, коли лягаєш спати?

Дóброї нóчi — на добранiч.

399

Прочитай.

Увéчeрi ти лягáєш спáти. Обов'язкóво побажáй своiм рiдним — мáмi, тáту, дiдусю, бaбу́сi — дóброї нóчi.

Зразок. — Мaмo, дoбрoї нoчi!
— Гaрних снiв, синкy!

400

- 1 Розглянь малюнок. Хто зображений? Назви. Що показує хлопчик? До кого звертається?
2 Добери речення до малюнка. Запиши. Підкресли звертання.

- Тáту, щo тaм?
- Мáмo, щo тaм?
- Бaбу́сю, щo тaм?

401

Уяви ситуацію. У тебе є печиво. Ти хочеш пригостити сусіда по парті. Як ти скажеш? Як відповідь сусід?

____, пригoщáйся, бyдь лáскa.
____, ____.

402

- 1 Розглянь малюнки і прочитай.

— Привiт! Я Дeнiс.
Дaвáй грáтися рáзом.

— Привiт! Я Дaрiнa.
Дaвáй грáти в дoмiнó.

- 2 Відповідай.
- Дiти привiтáлися?
 - Дiти пoзнaйóмилися?
 - Дiти стáли грáтися?
 - Якiй нáстрiй у дiтeй? Чoмy?

403

- 1 Прочитай текст. Які слова в ньому відсутні?
Урáнци синiчка зустрiлa бiлoчку.
— Бiлoчко,, — зaцвiрiнькaлa синiчка.
—, — вiдпoвiлá бiлoчка.
—, пoкaжi мeнi дopóгy в лiсoвy шкóлу, — пoпрoсiлa синiчка.
— З рáдiстю пoкaжy, лeтi за мнoю, — вiдпoвiлá бiлoчка.

- 2 Добери пропущені ввічливі слова з довідки. Запиши речення.
Довідка: дóброго рáнку, бyдь лáскa, привiт.

Сказати слово вітання — привітатися.

404

1 Розглянь малюнок. Прочитай. Між ким відбувається розмова?

— Здра́стуй, ті́тко со́роко! — ...
бі́лка.
— Добро́го дня, бі́лко!— ... со-
ро́ка.
— Ти куди́ лети́ш? — ... бі́лка.
— Далі́ко! — ... со́ро́ка.

2 Встав слова-дії. Користуйся довідкою.

Довідка: привіта́лася, відповіла́, запитала́, відповіла́.

405

1 Розглянь малюнок. Прочитай вірш.

За́йця зустрів їжа́к-сусід,
ка́же йому́ він: — При... .
А його́ сусід вуха́стий
ка́же їжако́ві: — Здра... !

2 Доповни слова. Впиши їх. Які це слова?

406

1 Прочитай вірш.

Сі́ра пта́шка з бере́жка
загуби́ла черв'я́чка.
За гості́нець ри́ба
сказа́ла: — Спаси́бі.

Спаси́бі — дякую.

2 Хто сидів на бережку? Хто мав черв'ячка? Що зробила пташка?

3 Який гостинець отримала риба? Чому риба сказала *спасибі*?

4 Доповни речення.

Пта́шка ... черв'я́чка.

Для ри́би черв'ячо́к — це

Ри́ба сказа́ла

**Слова подяки: спасибі, дякую.
Сказати слово подяки — подякувати.**

407

1 Розглянь малюнок «Ввічливі хлопчики». Хто зображений? Де відбувається подія? Коли відбувається?

навесні́
біжи́ть струмо́к
пуска́ють кора́блики
мо́жна
пуска́ти кора́блика?
будь ла́ска
ра́зом ве́село!

2 Уяви розмову дівчинки та хлопчиків. Розкажи. Хто запитує? Хто відповідає? Використовуй ключові слова.

408

1 Дай відповіді на запитання за малюнком із вправи 407 і схемами.

- Що ро́блять хло́пчики? .
- Хто хо́че пуска́ти кора́блика? .
- Що запитала́ дівчинка? ?
- Що відповіли́ хло́пчики? . !
- Які хло́пчики? .

2 Дві відповіді (на вибір) запиши.

409

- 1 Розглянь малюнок «Хлопчик Віталік повернувся зі школи додому й вітається».

- 2 Пригадай, як слід Віталіку вітатися:
- з бабúсею;
 - з ма́мою;
 - з дорóслим сусíдом.

Здороватися — бажати здоров'я.

410

- 1 Розглянь малюнок. Хто зустрівся? Що роблять друзі?

Назár ка́же дру́гові Оле́гу:
— Приві́т.
Оле́г відпові́дає:
— Здорóв!
Це пра́вильні два сло́ва.

- 2 Хто привітався? Хто поздоровався?

150

411

- 1 Прочитай. Назви́ слова вітання. Назви́ слова прощання.
До́брого ра́нку, прощава́й, віта́ю, приві́т, до побáчен-
ня, до зу́стрічі.
- 2 Запиши у два рядки слова з протилежними значеннями.

412

Прочитай речення.
Закі́нчується мі́сяць тра́вень.
Ми ска́жемо: «... , тра́вню».
Почина́ється мі́сяць
Ми ска́жемо: «... , че́рвню!»

413

- 1 Прочитай.
Невгамóвний пе́сик Ло́стик
мі́шці наступі́в на хво́стик.
Обража́ти мі́шку пе́сик не хоті́в.
Він сказа́в:
— **Пробáч мені́, прости́!**

Невгамóвний — дуже рухливий, непосидючий.

- 2 Випиши виділені слова. Що це за слова?

151

Слова вибачення: пробач, вибач, прости.
Сказати слово вибачення — вибачитися.

414

- 1 Послухай вірш. Про кого йдеться?

Про друга

Твій друг тобі віддасть усе:
і свій квиток на карусель,
і цвях, і гудзик, і літак,
та не за щось, а просто так.
І збільшувальне скельце,
найкраще у дворі,
твій друг зі щирим серцем
тобі віддасть — бери!

Анатолій Костецький

- 2 Кого можна назвати другом? Про яке правило дружби йдеться у вірші?
3 Подумай, чи вмієш ти бути вірним другом.

415

- 1 Прочитай вірш.

Джмелик бджилку привітав:
— Здрастуй, бджилко, — джміль сказав.
Бджилка джмеля привітала.
— Вітаю, джмелику, — сказала.

- 2 Випиши слова вітання.

416

- 1 Прочитай текст.

Старенький дідусь Йосип восени саджав яблуні.
Знайомий запитав його:

— Для чого тобі ці яблуні? Довго чекати з цих яблунь плодів, і ти не покуштуєш з них яблука.

Дідусь йому відповів:

— Я не покуштую — інші смакуватимуть, мені спасибі скажуть.

Інші — тут: люди.

- 2 Перекажи текст. Користуйся планом.

План

1. Хто саджав яблуні?
2. Про що запитав знайомий дідуса Йосипа?
3. Як відповів дідусь?
4. Кому скажуть спасибі?
5. За що скажуть дідусю спасибі?

417

Розглянь малюнок. Прочитай текст. Назви чарівні слова, які забув сказати котик. Користуйся довідкою.

Вередливий котик сів за стіл.

Стук виділкою й ножом.

Закричав:

— Я хочу їсти!

Мама чітко запитала:

— Де твої чарівні слова? Поки не почую, тебе не нагодую!

— Мамо, дай,, сир. Мамо, ще сметани! І, молока.

Дуже тобі, що так смачно я поїв!

Стук — тут: стукнув.

Довідка: будь ласка, прошу, дякую.

- 1 Прочитай текст. Про що в ньому йдеться? Яке слово пропущено?

Синічка потоваришувала з мурашкою.

Сьогодні вранці вона прилетіла до осіннього лісу. У дзьобик у пташка тримала зернінку льону. Поклала на пеньок:

- Пригощайся, мурашко!
- ... , синічко!

- 2 Випиши речення зі словами-звертаннями.

- 1 Розглянь малюнки-ситуації. Прочитай.

1. Толья пропускає Інну першою у дверях. Що він скаже?

- Інно, , прохось.
- Що відповідь Інна?
- ... , Толью!

2. Хлопчик поступається бабусі місцем в автобусі.

- Що скаже хлопчик?
- Бабусю, , сідайте.
- Що відповідь бабуса?
- ... , хлопчику!

- 2 Які ввічливі слова треба вставити в речення?

- 1 Розглянь малюнки-ситуації. Прочитай.

1. Оля повертає подрузі Марині книжку.

Які ввічливі слова скаже Оля?

Як відповідь Марина?

2. Тітонька Віра купує в магазині яблука.

Які ввічливі слова використає тітонька Віра?

Як відповідь продавця?

- 2 Дай відповіді на запитання.

Розглянь малюнки. Прочитай слова. Коли й кому кажуть ці слова?

До побачення.
Бувай.
До зустрічі!

До побачення — хочу побачити тебе (вас) іще раз.

422

- 1 Прочитай слова у двох стовпчиках.

сварі́тися
вибача́тися
поступа́тися місцем
бра́ти чужі речі
пропуска́ти ста́рших
усміха́тися

віта́тися
штовха́тися
обража́тися
серди́тися
проща́тися
допомага́ти

- 2 Подумай, чи правильно їх розподілено.
3 Запиши слова у два стовпчики правильно.

Потрібно робити!	Не можна робити!
...	...

423

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай. Покажи Оленку. Покажи дівчат.

Оле́нка біжи́ть. Оле́нка спіши́ть.
По дорóзі штовха́є дівча́т.
«Вибача́йте!» — тре́ба дівча́там сказа́ть.
Оле́нку за її ввічли́вість ви́бачать.

- 2 Назви́ слова ви́бачення.

424

- 1 Розглянь малюнок. Прочитай текст. Чи правильно вжито виділені чарівні слова?

Яскра́ве со́нце зійшло́,
всім віта́ння прине́сло.
— **Дякую**, соба́чко, ко́тику.
Ви́бач, дівчинко!

- 2 Виправ помилки. Запиши речення правильно. Користуйся довідкою.

Довідка: приві́т, до́брого ра́нку.

425

Доповни й запиши речення.

Я зна́ю:

- слова́ віта́ння: ... , ... , ... ,
- слова́ ви́бачення: ... , ... ,
- слова́ проща́ння: ... , ... ,

426

- 1 Прочитай виразно вірш. Які слова пропущено?

Ста́ла вра́нці я на га́нок
і сказа́ла: — До́брый ... ! —
со́нцю, по́лю і трави́ці,
до́брим лю́дям, ти́хій рі́чці...
До́брый ... , сві́те мій,
ми́рний, чи́стий, голу́бий.

Леонід Куліш-Зіньків

- 2 Хто розповідає: дівчинка чи хлопчик?
3 Прочитай речення з чарівними словами.

ВІДГАДКИ ДО ЗАГАДОК

- С. 35. Дзиґа.
 - С. 40. ...м'ячик. ...м'яч.
 - С. 53. Коник.
 - С. 74. ...олівці.
 - С. 76. ...синиця.
 - С. 79. Бурулька.
 - С. 90. Електрична бритва.
 - С. 91. ...Миколай.
 - С. 100. Верблюд.
-

ЗМІСТ

Букви та їх написання.....	4
Звуки та їх вимова	14
Поділ слова на склади	24
Перенос слів із рядка в рядок.....	29
Слова-на́зви (іменники).....	32
Слова-дії (дієслова)	48
Слова-ознаки (прикметники)	68
Значення слова	82
Слова-числа (числівники).....	92
Службові слова	110
Складання речень	124
Діалог. Культура спілкування.....	140
<i>Відгадки до загадок</i>	<i>158</i>

Навчальне видання

Кульбіда Світлана Вікторівна

УКРАЇНСЬКА МОВА

Підручник
для 2 класу спеціальних закладів
загальної середньої освіти (Н 90)

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

**Видано за рахунок державних коштів.
Продаж заборонено**

Головний редактор *А. С. Мнишенко*
Головний художник *М. Б. Гутман*
Редактор *К. Д. Протасова*
Коректори *А. В. Дрожжина, Л. Ф. Іванова*

Формат 70x100/16.
Ум. друк. арк. 13,00. Обл.-вид. арк. 8,50.
Тираж 990 пр. Зам. № ...

Державне підприємство «Спеціалізоване видавництво "Либідь"»,
вул. Пушкінська, 32, м. Київ, 01004
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3055 від 12.12.2007

Віддруковано в ПП «Видавництво "Фенікс"»,
вул. Шутова, 136, м. Київ, 03067
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 271 від 07.12.2000